

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІКИ,
ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ І ПРАВА**

**TOPICAL ISSUES OF ECONOMICS,
FINANCE, ACCOUNTING AND LAW**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**Частина 1
Part 1**

**3 лютого 2022 р.
February 3, 2022**

**м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine**

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІКИ,
ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ І ПРАВА**

**TOPICAL ISSUES OF ECONOMICS,
FINANCE, ACCOUNTING AND LAW**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**Частина 1
Part 1**

**3 лютого 2022 р.
February 3, 2022**

**м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine**

УДК 33
ББК 65

Актуальні питання економіки, фінансів, обліку і права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 3 лютого 2022 р.): у 2 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2022. Ч. 1. 67 с.

У збірнику тез доповідей представлено матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання економіки, фінансів, обліку і права» з:

Авдіївська міська військово-цивільна адміністрація Покровського району Донецької області

Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК»

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Волинський національний університет імені Лесі Українки

ВП «Боярський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Державний біотехнологічний університет

Державний податковий університет

Державний університет «Житомирська політехніка»

Державний університет економіки і технологій

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Запорізький національний університет

ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»

Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

Київський національний торговельно-економічний університет

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Комунальний заклад «Авдіївський міський центр фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» Авдіївської міської військово-цивільної адміністрації Покровського району Донецької області

Луцький національний технічний університет

Львівський національний університет імені Івана Франка

Національна академія сухопутних військ ім. гетьмана П. Сагайдачного

Національний університет «Львівська політехніка»

ННЦ «Інститут аграрної економіки»

Одеська національна академія харчових технологій

Одеський національний економічний університет

Одеський національний морський університет

Поліський національний університет

Приазовський державний технічний університет

Сумський будівельний коледж

Сумський державний педагогічний університет ім. А. С.Макаренка

Сумський національний аграрний університет

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Український державний університет залізничного транспорту

**Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції
«Актуальні питання економіки, фінансів, обліку і права»**

**Університет державної фіскальної служби України
Університет митної справи та фінансів
Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця
Черкаський державний бізнес-коледж**

У збірнику тез доповідей висвітлюються результати наукових досліджень з актуальних питань економіки, фінансів, обліку та права.

Тематика конференції охоплює актуальні проблеми: економічної теорії та історії економічної думки; світового господарства і міжнародних економічних відносин; економіки та управління національною економікою; економіки та управління підприємствами; національної безпеки та оборони в умовах кризових явищ; економіки сільського господарства і АПК; екологічної економіки і сталого розвитку; економіки торгівлі та послуг; економіки промисловості; економіки природокористування; підприємництва, торгівлі та біржової діяльності; розвитку продуктивних сил і регіональної економіки; інновацій та інвестиційної діяльності; туризму та готельно-ресторанної справи; бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту; фінансів, банківської справи, страхування; маркетингу; менеджменту; логістики та транспорту; публічного управління та адміністрування; правового забезпечення державного управління та місцевого самоврядування; конституційного права, муніципального права, міжнародного публічного права; трудового права та права соціального забезпечення; адміністративного права та процесу, фінансового права, інформаційного права; кримінального права, кримінально-виконавчого права, кримінології, кримінального процесу, криміналістики; міжнародного публічного права та міжнародного приватного права.

Видання розраховане на науковців, викладачів, працівників органів державного управління, студентів вищих навчальних закладів, аспірантів, докторантів, працівників державного сектору економіки та суб'єктів підприємницької діяльності.

ЗМІСТ
CONTENTS

СЕКЦІЯ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ SECTION 1. ECONOMIC THEORY AND HISTORY OF ECONOMIC THOUGHT	7
<i>Видобора В. В.</i> ЧИННИКИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В ІНСТИТУЦІЙНІЙ ТЕОРІЇ.....	7
<i>Кісіль М. І.</i> ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНОГО КАПІТАЛУ В АГРАРНІЙ СФЕРІ.....	8
СЕКЦІЯ 2. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ SECTION 2. ECONOMICS AND MANAGEMENT OF THE NATIONAL ECONOMY	12
<i>Приймак В. І., Гинда О. М., Вишневська С. М.</i> ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНИХ ІНКЛЮЗІЙ В РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ КАПІТАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	12
<i>Приймак В. І., Вишневська С. М., Трач А. І.</i> ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ПРОВІДНИЙ ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ.....	14
<i>Пістун А. В.</i> АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	16
<i>Куряча Н. В., Олексієнко В. В.</i> АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ АТ «УКРПОШТА».....	19
СЕКЦІЯ 3. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ SECTION 3. WORLD AGRICULTURE AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS	21
<i>Хома В. М.</i> ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА РОЗВИТОК СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ.....	21
СЕКЦІЯ 4. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ SECTION 4. ECONOMICS AND MANAGEMENT OF ENTERPRISES	22
<i>Гриценко В. О.</i> ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ КЛЮЧОВИМИ ФАКТОРАМИ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	22
<i>Огренич Ю. О.</i> НЕОБХІДНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ.....	24

<i>Хоменко А. І., Ростоцька С. А., Смукович Н. С.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ СУБ'ЄКТАМИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	27
<i>Гнилянська Л. Й., Дорошенко В. І., Восвідка А. Ю.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПП «НВПІ «СПАРИНГ-ВІСТ ЦЕНТР».....	29
<i>Якименко Ю. О.</i> РИЗИКИ ТА НАПРЯМИ ЗНИЖЕННЯ ЇХ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ	30
СЕКЦІЯ 5. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА І ОБОРОНА В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ SECTION 5. NATIONAL SAFETY AND DEFENSE UNDER THE CONDITIONS OF CRISIS PHENOMENA	32
<i>Хоменко В. С.</i> ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОЇ БОРОТЬБИ З МЕДІА- ТЕРОРИЗМОМ	32
СЕКЦІЯ 6. ЕКОНОМІКА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА І АПК SECTION 6. ECONOMICS OF AGRICULTURE AND AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX	34
<i>Пінчук С. С.</i> ЦИФРОВІЗАЦІЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ФАКТОР ЇХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	34
СЕКЦІЯ 7. ЕКОЛОГІЧНА ЕКОНОМІКА І СТАЛИЙ РОЗВИТОК SECTION 7. ECOLOGICAL ECONOMICS AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT	36
<i>Басова А. В.</i> РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА СТАЛОГО РОЗВИТКУ	36
<i>Мартиненко В. О.</i> ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЗЕМЛЕУСТРОЮ	37
СЕКЦІЯ 8. ЕКОНОМІКА ТОРГІВЛІ ТА ПОСЛУГ SECTION 8. ECONOMICS OF TRADE AND SERVICES	39
<i>Сагайдак М. П., Ватувьова К. О.</i> НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМ БРЕНДОМ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ТУРИСТИЧНА КОМПАНІЯ «МЕНЕСТІС»)	39
СЕКЦІЯ 9. ЕКОНОМІКА ПРОМИСЛОВОСТІ SECTION 9. ECONOMICS OF INDUSTRY	41
<i>Павлова О. М., Павлов К. В., Новосад О. М., Данилюк М. Л.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГООЩАДНОСТІ В ГОСПОДАРСЬКОМУ ОБІГУ	41
СЕКЦІЯ 10. ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ SECTION 10. ENVIRONMENTAL ECONOMICS	43
<i>Нікітюк О. О.</i> ВПЛИВ МЕТАЛУРГІЙНОГО ВИРОБНИЦТВА НА ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН КРАЇНИ	43

СЕКЦІЯ 11. ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ SECTION 11. ENTREPRENEURSHIP, TRADE AND EXCHANGE ACTIVITIES	44
<i>Коноплянко Д. О.</i> ПРИРОДА СТРАТЕГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО СКЛАДОВИХ	44
<i>Пустовіт О. Г., Кузьмичьова В. В.</i> ВИКОРИСТАННЯ СОЦІОНІКИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ УМОВ РОБОТИ В КОМПАНІЇ.....	46
<i>Адамик В. В., Монастирська Х. О., Гірна Х. В.</i> ОПТИМІЗАЦІЯ ЗБУТОВИХ ВИТРАТ В ПРОЦЕСІ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ.....	47
<i>Мариненко Н. Ю., Маряш М. В.</i> БІЗНЕС-ІНКУБАТОРИ І БІЗНЕС-АКСЕЛЕРАТОРИ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ІНІЦІАТИВ.....	49
СЕКЦІЯ 12. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА SECTION 12. DEVELOPMENT OF PRODUCTIVE FORCES AND REGIONAL ECONOMICS	50
<i>Олександренко І. В., Маньковська О. О.</i> АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ.....	50
СЕКЦІЯ 13. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ SECTION 13. ACCOUNTING, ANALYSIS, AND AUDIT	52
<i>Височіна І. О., Ходзицька В. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛІТИЧНИХ РАХУНКІВ ДЛЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	52
<i>Євсєєва О. О.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗРАХУНКУ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОГО СТАНУ НА ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ ЗВІТНИХ ДАНИХ ДО АНАЛІЗУ	53
<i>Крикотенко О. В.</i> ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА: ЗНАЧЕННЯ, ХАРАКТЕРИСТИКА ТА СПОСОБИ УДОСКОНАЛЕННЯ.....	56
<i>Пащенко Д. В.</i> ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ (НА ПРИКЛАДІ ПП «ХАЦЬКИ-АГРО»).....	58
<i>Мельник Т. Г.</i> ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИПЛАТАМИ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	62
<i>Петров В. В.</i> ФОРЕНЗІК ЯК ІНСТРУМЕНТ БОРОТЬБИ З ВНУТРІШНЬОКОРПОРАТИВНИМ ШАХРАЙСТВОМ	64
<i>Степаненко О. П.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ ДОХОДІВ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ)	66

СЕКЦІЯ 1

SECTION 1

**ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА
ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ
ECONOMIC THEORY AND HISTORY
OF ECONOMIC THOUGHT**

УДК330.8

Видобора В. В.

к. е. н., доцент,

доцент кафедри загальної економічної
теорії та економічної політики

Одеський національний економічний університет

ЧИННИКИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В ІНСТИТУЦІЙНІЙ ТЕОРІЇ

Наразі теорія інституціоналізму з альтернативи неокласичному напрямку перетворилася на провідний напрям економічної науки кінця ХХ – початку ХХІ ст. – періоду, коли еволюція об'єктивних потреб глобалізованого суспільства вимагає від економічної теорії адекватних відповідей щодо пошуку моделі стрімкого економічного зростання для подолання відставання із розвиненими країнами, обмеження периферійного капіталізму, забезпечення високої якості життя людини у країнах, що розвиваються.

Її цінність полягає у можливості перегляду та переосмислення теорії економічного зростання, оновлення та доповнення її основних положень, зважаючи на сучасні економіко-господарські реалії, що досягається завдяки синтезу соціального та економічного аналізу, в основі якої лежить категорія інституту – стійких традицій або закріплених звичаїв, порядків у вигляді встановлених правил, громадських норм або законів.

Представники інституціоналізму (Т. Веблен, У. Мітчелл, Дж. Коммонс, Р. Коуз, Дж. Гелбрейт, Дж. Стігліц, Д. Норт, Р. Томас, Е. де Сото, І. Валлерстайн, Р. Аллен та ін.) критикували попередні течії економічної думки, за ігнорування ролі соціологічних, політичних, соціально-психологічних чинників в функціонуванні економічного механізму, а також за упущення в аналізі найважливіших структурних інституційних особливостей реальної економіки. При цьому інститути розглядаються як важливий стабілізуючий фактор економічного розвитку, що його детермінує та перешкоджає спонтанному характеру зростання. Вважається, що економічні інститути – норми, звичаї, звички – задають рамки всього подальшого розвитку, адже стають загальними для групи або соціальної культури та визначають поведінку та очікування економічних суб'єктів.

Задача інституціональної теорії зводиться до пошуку причин, які дозволяють пояснити економічне зростання і розвиток. Для представників інституціональної теорії важливо не просто знайти зв'язок із темпами економічного зростання з рівнем заощаджень та інвестицій, а й пояснити, чому в одній країні заощаджень та інвестицій достатньо для забезпечення високих темпів зростання, а в іншій – бракує або ж вони не використовуються належним чином. У цьому поясненні акцент робиться на формуванні інституційного середовища, що стимулює заощадження та інвестиції[1].

У загальному вигляді теоретичний напрям інституціоналізму економічний ріст пов'язує не з нагромадженням капіталу, а насамперед із набором правил, що

визначають умови суспільного виробництва. Серед таких визнано: звичаї, традиції, політичні інститути, права власності та їх забезпечення, вплив політичних та громадських сил на державну економічну політику тощо.

Відповідно, інституціональний аналіз окрім причинно-наслідкової оцінки результатів суспільно-економічного розвитку ставить за мету їх аналіз через призму змін відносин і правил поведінки економічних агентів, регуляторної політики держави, національної моделі суспільства в частині розвитку соціуму й економіки господарських зв'язків [2, с. 103].

Таким чином, інституціоналізм є спробою пояснити реальні економічні явища через визнання існування значно ширшого спектру факторів, що впливають на економічні системи різної природи, ніж це розглядалося в межах класичної, кейнсіанської та неокласичної економічної теорії. Це дозволяє сформулювати методологічну концепцію для пізнання неекономічних чинників економічного зростання, враховувати їх під час аналізу економічних систем та визначення можливостей їх росту, що є надзвичайно важливо у ході дослідження сучасних перспектив економічного зростання.

Список літератури

1. Основний капітал у парадигмі нової індустріалізації: відтворювальний аспект: монографія / М.І. Зверяков, Л.Л. Жданова, О.С. Шараг. Одеса: Астропринт, 2019. 202 с.

2. Хрустальова В.В. Інституціональна парадигма як концепція нескінченної еволюції. *Сучасні економічні теорії: історія, методологія та перспективи розвитку*: зб. матеріалів Всеукр. Круглого столу, 10 листоп. 2016 р. Київ : КНЕУ, 2016. С. 102–106.

УДК 303.01:330.32:502.1:631.1

Кісіль М. І.

к. е. н., старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник
ННЦ «Інститут аграрної економіки»

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНОГО КАПІТАЛУ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Нинішній розвиток економічної діяльності людей супроводжується значними екстерналіями, що вже порушили сталість клімату і планетарні умови життя людей. Частина негативних змін, що відбулися, мають незворотній характер. Заходи, що робилися міжнародною спільнотою за останні п'ятдесят років, виявилися недостатніми. Пошук виходу із ситуації призвів до розуміння необхідності системного підходу до вирішення проблеми збереження природи та доповнення природоохоронних механізмів економічними і фінансовими. Основна ідея полягає в тому, що для збереження природи необхідно створити значні фінансові джерела, формувати які можна лише шляхом включення природних факторів у економічний оборот і залучення до цього процесу усіх суб'єктів економічної діяльності. Для цього необхідно встановити плату за природні ресурси, визначати її розміри залежно від обсягів користування ними, збирати і централізувати суми цієї плати у відповідні

фонди та використовувати виключно для цілей і завдань відповідних програм збереження і відновлення природи з метою досягнення сталості життя людей у державах і на планеті загалом. Оскільки в аграрній сфері, яка включає сільське, лісове і водне господарства та сільські території, використовуються значні природні ресурси, а її вплив на довкілля вирізняється як позитивними, так і негативними наслідками, вивчення теоретико-методологічних аспектів формування природного капіталу, з'ясування особливостей та обґрунтування підходів до його формування має особливо важливе значення, що й характеризує актуальність теми дослідження.

Проблемою збереження природи занепокоєні світові організації. Так, нещодавно в ООН була оприлюднена доповідь «Укладення миру з природою» [1], у якій наведено науковий план вирішення проблем з кліматом, біорізноманіттям та надзвичайними ситуаціями із забрудненням. У підрозділі 2.2 цієї доповіді оцінюються нинішні економічні та фінансові системи, в яких нині не враховуюся задіяні в економічній діяльності природні чинники, а також закликається визнати природні ресурси капіталом [1, с. 52–53].

До природного капіталу пропонується відносити запаси таких відновлюваних і не відновлюваних джерел природних ресурсів як рослини, тварини, повітря, води, ґрунти, мінерали. Ресурси біологічного походження, створені людьми (тварини, насадження тощо), включаються до виробничого капіталу суб'єктів економічної діяльності. Природний капітал у його загальному обсязі по усіх видах, задіяних в економічній діяльності, займає 20%. В аграрній сфері, яка охоплює виробництво продукції сільського, лісового і водного господарств, а також соціальні, екологічні, рекреаційні заходи, також інші види економічної діяльності на сільських територіях, частка природного капіталу, значно більша.

З'ясовано, що для формування економічних і фінансових механізмів формування джерел фінансування заходів із збереження природи потрібні додаткові наукові дослідження з теорії, методології та практичних оцінок природного капіталу. Ці оцінки слід здійснювати з урахуванням сутності капіталу як економічної категорії, а найважливішими ознаками природного капіталу вважати такі як: вартісна природа; інвестиційний ресурс; участь в економічних процесах; кругообіг і обіг у економічному процесі та відтворення; різноманіття форм; об'єкт власності; наявність суб'єкта власності та управління; здатність переносити на новостворюваний продукт свою вартість і генерувати в економічних процесах економічні й позаекономічні ефекти; участь суб'єкта власності та інших учасників економічних відносин в розподілі ефекту, створеного за участю природного капіталу; необхідність акумуляції вартостей, згенерованих природним капіталом, та їх спрямування на його відтворення, зокрема й розширене; покращення джерел природних ресурсів, компенсація їх втрат внаслідок нанесеної екологічної шкоди та досягнення інших цілей збереження природи.

Ураховуючи вищенаведені загальні сутнісні ознаки природного капіталу в процесі його визнання і функціонування слід виходити з того, що: природні ресурси не є результатом людської діяльності, тому їх первинну вартість слід включати до економічних відносин суб'єктів господарювання як оприбуткований за наслідками інвентаризації ресурс згідно з цілями, визначеними у науковому плані «укладення миру з природою», або ж формувати відносини між суб'єктами господарювання і державою щодо використання природних ресурсів; природний капітал визнається як інвестиційний ресурс, який належить суспільству; оцінку вартості природного

інвестиційного ресурсу в інвестиційних проектах та інших розрахунках доцільно здійснювати за методом вмінних витрат, застосовуваним у методології проектного аналізу; у процесі оцінки інвестиційних проектів з використанням природних ресурсів обираються варіанти, по яких кількість цих ресурсів і екологічна шкода мінімальні; природозберігаючі, еколого безпечні та природовідновлюючі інвестиційні проекти і рішення потребують підтримки на усіх рівнях управління у межах визначених компетенцій їх учасників; оцінка вартості природного капіталу та її перенесення на новостворюваний продукт має здійснюватися за схемами, що ураховують специфіку форм, особливостей споживання і відтворення природних ресурсів; абсолютна більшість природних ресурсів є об'єктом спільного користування, тому статус власності на них слід визначати як по спільній загальнолюдській, так і загальнодержавній або іншій спільній чи індивідуальній, а систему управління ними формувати по рівнях форм власності та видах природних ресурсів; процеси кругообігу і обігу вартості природного капіталу в економічному процесі необхідно унормувати на усіх рівнях управління ним; згенеровані природним капіталом ефекти слід визначати кількісно і через економічні механізми виділяти з чистих доходів суб'єктів економічної діяльності відповідні кошти, акумулювати їх у відповідних фондах і використовувати виключно на потреби збереження й захисту природи; у разі здійснення державами чи їх регіонами витрат на розширене відтворення людського капіталу на їх суму зменшувати плату за користуванням природним капіталом.

Слід очікувати, що наслідком введення в дію механізмів збору платежів за природні ресурси буде зростання цін на продукцію сільського, лісового і рибного господарств, харчової промисловості та секторів економіки, пов'язаних з її переробленням і використанням і споживанням. У свою чергу, це зростання буде посилене через здороження цін на продукцію і послуги, спожиті у аграрній сфері. Оскільки зазначені додаткові витрати, врешті-решт, будуть покладені на населення, вартість торгівельних, посередницьких та інших послуг, відсоткових ставок і витрат для агровиробників доцільно відповідно зменшити.

Спрямування додаткових коштів на збереження і відновлення природних ресурсів може призвести до уповільнення темпів інвестиційного розвитку економіки в сегментах, по яких має місце перевитрата природного капіталу, звужений тип його відтворення чи нанесення шкоди. Джерелом економічного зростання можуть бути ресурси від скорочення витрат на озброєння та інші непродуктивні цілі. У цьому напрямі важливе значення має також прискорення процесів інклюзивного зростання, яке найкраще характеризує сталість розвитку. Узагальнюючим показником інклюзивного розвитку є валовий внутрішній продукт, а по аграрній сфері, зокрема, – валова додана вартість. За даними Держстату України, у період з 2000 по 2020 рік індекси фізичного обсягу ВВП України у цінах 2016 р. становили: 2000 р. – 74,8%, 2010 – 109,5, 2016 – 100,0 і 2020 р. – 105,2%. Відповідні індекси ВДВ по аграрних секторах економіки: 2000 р. – 60,2%, 2010 – 74,5, 2016 – 100,0 і 2019 р. – 105,6% [2]. Динаміка наведених показників показує, що у період 2000–2010 рр. інклюзивне багатство України зростало, хоча й помірними темпами (3,5% у рік), але в 2011–2020 рр. мав місце зворотній процес. По аграрних секторах економіки у 2000–2010 рр. інклюзивне багатство, навпаки, зростало, хоча й низькими темпами (0,4% у рік), а в 2011–2019 рр. цей показник зріс до 3,1%. На позитивну динаміку показника інклюзивного багатства у сільському господарстві держави вплинуло те,

що з 2010 р. воно порівняно з харчовою промисловістю стало інвестиційно привабливішим. Проте сукупні природні ресурси у аналізовані періоди більше витрачалися, ніж відновлювалися.

Нормативна база для оцінки вартості природного капіталу поки що відсутня. На думку автора, у відповідних оцінках доцільно застосовувати методи витратний і дохідний, а у подальшій практиці – ще метод оцінки за аналогами варіантів оцінок. З процесами відтворення природного капіталу за рахунок акумульованих з доходів учасників економічної діяльності джерел фінансування, оцінки його вартості будуть здійснюватися за фактично понесеними витратами. Як варіант, розмір плати за використання природного капіталу можна визначати за ставкою безризикового інвестиційного кредиту, кількісні значення якої не будуть перевищувати ставку Libor.

Необхідність несення додаткових витрат на користування природним капіталом буде змушувати суб'єктів економічної діяльності реалізовувати інвестиційні проекти з використанням штучних замінників природних ресурсів та умов, зокрема проектів закритого ґрунту, гідропоніки, вертикального землеробства, промислових способів утримання тварин і птахів, розведення риб у штучних водоймах і резервуарах, виробництва штучного продовольства. Важливими для природо збереження є проекти впровадження контурно-меліоративних систем землеробства, захисту земель від ерозії, підвищення родючості ґрунтів, меліорацій, зрошувальних систем і еколого безпечних сховищ для відходів тваринництва, органічного землеробства, no-till, інших маловитратних, земле- екологозберігаючих, органічних й інноваційних технологій, закладки багаторічних плодово-ягідних насаджень, лісомеліоративних і лісових насаджень, створення малих водоймищ, риборозведення, використання і перероблення відходів тощо. Реалізація подібних проектів сприятиме збереженню природи. Це зумовлює доцільність фінансової та іншої підтримки виробництв і суб'єктів господарської діяльності, які відмовляються від залучення природного капіталу.

Визнання природного капіталу, включення його до економічного обороту і спрямування належної частки доходів суб'єктів економічної діяльності в аграрній сфері на збереження і відновлення природних ресурсів, а також інші аналогічні заходи, будуть сприяти зменшенню тиску на природу та її відновленню, виробництву відновлюваної енергії з аграрної продукції та відходів її перероблення, ефективному використанні ресурсів, зменшенню відходів та витрат на утилізацію відходів тощо. З цією метою потрібні також ефективні стимули до зменшення використання природних ресурсів, повторного використання матеріалів і мінімізації відходів, прискорення прогресу в напрямі формування відновлювальної економіки тощо. Дослідження економічних і фінансових аспектів формування природного капіталу з метою збереження природи слід розглядати як пріоритетні.

Список літератури

1. Making Peace with Nature /United Nations Environment Programme: Report Production Team UNEP Secretariat. 2021. UPL: <https://wedocs.unep.org/xmlui/bitstream/handle/20.500.11822/34948/MPN.pdf>.

2. Макроекономічна статистика/ Економічна статистика //Державна служба статистики України. UPL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/vvp/vvp_rik/arh_vvp_rik_90-18u.htm (дата звернення : 20.01.2022 р.).

СЕКЦІЯ 2

SECTION 2

**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ
ECONOMICS AND MANAGEMENT
OF THE NATIONAL ECONOMY**

УДК 376: 378.34

Приймак В. І.

д. е. н., професор, завідувач кафедри
інформаційних систем у менеджменті
Львівський національний університет
імені Івана Франка

Гинда О. М.

к. е. н., доцент кафедри гуманітарних наук
Національна академія сухопутних військ
ім. гетьмана П. Сагайдачного

Вишневська С. М.

к. е. н., доцент кафедри
інформаційних систем у менеджменті
Львівський національний університет
імені Івана Франка

**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНИХ ІНКЛЮЗІЙ
В РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ КАПІТАЛІЗАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

Теорія інтелектуального капіталу відіграє значну роль у XXI ст. Сьогодні ми спостерігаємо стрімкий технологічний розвиток, трансформацію масштабів економічної діяльності, створення умов для всебічного самовдосконалення людини як творчої особистості. Ми погоджуємось з теорією А. А. Чухно, що визначальним джерелом економічного розвитку виступають такі фактори, як освіченість, наукові знання, професіоналізм, інклюзивні навички [1] та з дослідженнями зарубіжних вчених, які стверджують, що у процесі управління інтелектуальним капіталом його основою є людський капітал, який включає природжені здібності й талант, освіту й набуту кваліфікацію, він є мірою втіленої в людині здатності приносити дохід.

Сьогодні розвиток інтелектуального капіталу повинен стати стратегічним напрямом державного управління в Україні і потребує удосконалення управління його реалізацією. Зауважимо, що управління процесами розвитку інтелектуального капіталу в Україні ведеться на різних рівнях і ефективність залежить, насамперед, від державної політики.

В нашій країні для удосконалення управління інтелектуальним капіталом існує декілька шляхів, наприклад проведення реформ децентралізації в освітній, науковій галузі, культурі, охороні здоров'я. Ще одним невикористаним резервом є залучення до процесів інтелектуальної капіталізації економіки осіб з особливими потребами. Зауважимо, що за Законом України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» «Інвалідність – міра втрати здоров'я та обмеження життєдіяльності, що перешкоджає або позбавляє конкретну особу здатності чи можливості здійснювати діяльність у спосіб та в межах, що вважаються для особи нормальними залежно від вікових, статевих, соціальних і культурних факторів».

Як свідчать дані Державної служби статистики в Україні чисельність осіб з фізичними та інтелектуальними вадами помірно зростає. Так, в Україні станом на

початок 2021 року в Україні є понад 2,7 млн. осіб, які мають інвалідність, у тому числі понад 222,3 тис. осіб з I групою інвалідності, 900,8 тис. осіб з II групою інвалідності, 1416 тис. осіб з III групою інвалідності та понад 163,9 тис. дітей з інвалідністю, тобто майже 80 % із них – працездатного віку, що відповідає кількості понад 2 млн. осіб та приблизно 6 % загальної кількості населення країни. Згідно проведених досліджень інвалідність в Україні зумовлена незадовільним станом системи охорони здоров'я, недостатньою безпекою та охороною праці, низьким рівнем екологічної культури, наявністю різноманітних катаклізмів – природних, екологічних, воєнних, зокрема наслідки війни в Афганістані та антитерористичної операції на Сході України, Чорнобильської катастрофи [2].

Сьогодні економічна ситуація в Україні зумовила послаблення системи управління інтелектуальним капіталом осіб з обмеженими можливостями, в основному за рахунок гальмування реформ, війни на сході країни та зниження рівня життя населення країни. В Україні бойові дії на сході країни та анексія Криму змінили життя українців. Протягом 2020-2021 рр. було шість хвиль демобілізації, велика кількість поранених військовослужбовців. Особлива увага на державному та регіональних рівнях приділяється соціальній підтримці учасникам АТО та сім'ям загиблих при виконанні службового обов'язку в ході АТО.

Зауважимо, що для розвитку інтелектуального капіталу цієї категорії громадян сформована відповідна законодавча база, великі мережі відповідних громадських організацій, центрів професійної реабілітації в Україні досі існує нерівність прав та свобод цих громадян. З оглянутого випливає продовження пошуку шляхів удосконалення управління інтелектуального капіталу осіб з інвалідністю.

Враховуючи зазначене можна зробити висновок, що проблеми людей з особливими можливостями потребують вирішення на державному рівні за допомогою законодавчих актів, а головним завданням державної політики є надання їм громадянських прав на освіту, працю, створення повноцінної сім'ї, житла, транспорту, доступу до інформації та ін. [2].

Сьогодні у світі спостерігаються суттєві зміни стосовно ставлення до осіб з обмеженими можливостями, зокрема визнання рівності прав інвалідів на повноцінне життя, створення умов соціального, умов для самореалізації, здобуття освіти і працевлаштування, залучення інвалідів до духовного, культурного та спортивного життя.

Зауважимо, що люди з обмеженими можливостями мають дуже важливі риси характеру, а саме професійну і життєву компетентності, уміння, гендерні характеристики цілеспрямованість, вміння бути корисними суспільству, бажання жити та інші. Тому їм необхідно надати можливість повноцінно реалізовувати свої права на освіту та працевлаштування.

Для ефективного управління інтелектуальною капіталізацією державні органи влади на різних рівнях управління, на нашу думку, мають проводити тренінги, курси підвищення кваліфікації та перекваліфікації осіб з обмеженими можливостями. Зокрема необхідно проводити тренінги, які допоможуть їм з працевлаштуванням, навчать захищати свої трудові права, самостійного пошуку роботи, мотивації до навчання та праці. А також надали можливість їм опанувати комунікаційні навички, підвищити соціальну активність і свій добробут та можливість адаптуватися до життя в місцевій громаді. Ці тренінги дадуть можливість людям з обмеженими можливостями, стати більш конкурентоздатними при вступі до вищих навчальних закладів та при пошуку роботи. Їх необхідно навчати презентувати себе перед роботодавцем та подолати психологічний бар'єр.

Осіб з обмеженими потребами необхідно навчати підприємницькій діяльності, а саме пройти курс «Підприємець-початківець», надавши одноразову виплату допомоги по безробіттю на такі види діяльності, як виготовлення та ремонт швейних виробів, послуги із зеленого туризму, реклами, оптова та роздрібна торгівля та ін. Та законодавство України не виділяє коштів із Фонду соціального захисту інвалідів на фінансування індивідуального підприємництва. Тому професійне навчання інвалідів – одна із важливих складових стратегії надання рівних можливостей для працевлаштування, а також вони потребують перекваліфікації або перенавчання.

Отже, питання зайнятості та працевлаштування громадян з інвалідністю неможливо вирішити без активної співпраці з місцевими громадами, органами соціального захисту населення, громадськими організаціями та необхідністю врахування світового досвіду.

Список літератури

1. Чухно А. А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України. К.: Логос, 2003. С. 101.
2. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/invalidnist>.

УДК 331.101.262:332.1(477)

Приймак В. І.

д. е. н., професор, завідувач кафедри
інформаційних систем у менеджменті
Львівський національний університет
імені Івана Франка

Вишневська С. М.

к. е. н., доцент кафедри
інформаційних систем у менеджменті
Львівський національний університет
імені Івана Франка

Трач А. І.

аспірант кафедри
інформаційних систем у менеджменті
Львівський національний університет
імені Івана Франка

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ПРОВІДНИЙ ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Кінець ХХ і початок ХХІ ст. характеризуються стрімкою трансформацією техноекономічної сфери. Однак, цього не можна сказати про розвиток людини, який різко відстає від зміни технологічних процесів. Прогрес інформаційних, комунікаційних та інших технологій, впровадження інновацій в економіку тощо відбувається набагато швидшими темпами як удосконалення людини.

Світова економічна система постійно змінюється. Її розвиток відбувається переважно в прогресивному напрямку. Особливістю новітнього етапу її розвитку, який називають інформаційно-інтелектуальним, інноваційним чи знанневим, є розуміння людини як найголовнішого багатства держави, регіону чи окремого підприємства. Людський капітал, у формі якого реалізується потенціал людини, став визначальним чинником економічного зростання та прогресивного розвитку

економіки кожної країни. На відміну від попередніх етапів економічного розвитку, на яких в конкурентній боротьбі перемагали ті суб'єкти господарювання, які ефективніше і оптимальніше використовували природні ресурси, визначальним сучасного етапу цього розвитку є інформація, людські знання та інновації.

Зародки наукових досліджень категорії «людський капітал» прослідковуються ще в працях представника англійської класичної політичної економії Вільяма Петті. Однак сучасна теорія цього капіталу була сформульована в 50-60-х роках ХХ ст. Нобелівськими лауреатами з економіки Г. Беккером, Т. Шульцем та деякими іншими економістами. Активізації досліджень з цієї проблематики було розуміння науковцями того, що здібності, знання, навички та досвід в умовах ринкових відносин приносять дохід.

В сучасних умовах розвитку економіки найприбутковішими інвестиціями є вкладення у людський капітал. Тільки він може забезпечити поступову адаптацію господарки до глобалізації, інформатизації та інших змін. Він відіграє вирішальне значення у забезпеченні економічного зростання і є головним чинником ефективного функціонування будь-якої економічної системи на макро-, мезо- чи мікро-рівні. У зв'язку з цим, увага управлінських органів всіх рівнів має бути зосереджена на питаннях формування та розвитку людського капіталу, його ефективного використання у господарській діяльності, що неможливо реалізувати без достовірної інформації про його стан, періодичного оцінювання рівня його розвитку та швидкості зміни цього рівня. Цим обумовлена актуальність даного наукового дослідження.

Вироблення ефективної політики регулювання розвитку людського капіталу регіону має ґрунтуватись на достовірній інформації про наявний стан цього капіталу. А враховуючи, що «людський капітал є реалізованою частиною трудового потенціалу, оскільки він виражає ті якості людини, які, за певних обставин, або приносять дохід, і виражаються у вигляді людського капіталу, або ж ні» [1], то крім вказаної, загальнодержавним і регіональним керівним органам потрібна інформація про його використання. Н. А. Мякотіна в якості характеристик людського капіталу, які забезпечують ефективний його розвиток, пропонує застосовувати показники, що характеризують населення як орієнтоване на розбудову суспільства та економіки знань і інновацій, зокрема, рівень економічної активності населення віком 15–70 років, рівень населення, що має вищу освіту, в групі населення, що навчається «упродовж життя», кількість населення, що має науковий ступінь кандидата, доктора наук, у групі населення, що має вищу освіту та ін. [2].

Формування та реалізація людського капіталу тісно пов'язані з місцем та часом де це відбувається. Тому потрібно розрізняти вивчення людського капіталу підприємства, регіону чи країни в цілому. Разом з цим треба урахувати особливий динамізм розвитку людського капіталу в сучасних умовах становлення економіки знань. При дослідженні цього розвитку потрібно, зокрема, визначити швидкість змін людського капіталу, тобто оцінити інтенсивність процесів формування та використання цього капіталу. Складність цього завдання полягає у тому, що розвиток людського капіталу детермінують не один а декілька первинних чинників. Тому потрібно вивчати швидкості чи інтенсивності змін абсолютних величин певних первинних показників, оскільки вони в сукупності відображають темпи розвитку людського капіталу.

Прогресивний розвиток людського капіталу неможливий без розроблення і реалізації на практиці ефективних методів його регулювання, що потребує постійного моніторингу стану цього капіталу, знань про те, як він змінюється внаслідок впливу на нього певних регуляторних дій. Тобто необхідними і

актуальними є наукові дослідження пов'язані діагностикою людського капіталу, аналізом змін, які з ним відбуваються на всіх вказаних вище рівнях. Особливо актуальним є оцінювання людського капіталу на регіональному рівні, оскільки в умовах децентралізації управлінські дії щодо розвитку людського капіталу найбільш ефективними є на рівні регіонів.

Отже, у зв'язку зі сказаним, виникає необхідність розроблення на всіх управлінських рівнях заходів подолання цих невідповідностей, прийняття певних рішень і створення відповідних умов які б пришвидшили розвиток людини, збільшили людський капітал як на особистісному рівні, так і на рівні підприємства, регіону і держави в цілому.

Список літератури

1. Давидюк Т. В. Трудові ресурси, трудовий потенціал, робоча сила, людський капітал: взаємозв'язок категорій. Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. 2009. № 1 (47). С. 32–35.
2. Мякотіна Н. А. Людський капітал: індикатори та модель оцінювання. Держава і регіони. Сер. : Економіка та підприємництво. 2014. № 1. С. 85–89. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2014_1_18.

УДК 338.2

Пістун А. В.

студентка відділення економіки
Черкаський державний бізнес-коледж

Науковий керівник:

Криворучко М. Ю.

к.е.н., доцент кафедри обліку та фінансів
Черкаського державного бізнес-коледжу

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Можливість грошово-кредитної політики полягає у досягненні її цілей за допомогою використання відповідних інструментів. Згідно ст.25 Закону України «Про Національний банк України» [1], головні економічні засоби та методи грошово-кредитної політики полягають в регулюванні обсягу грошової маси через:

- 1) визначення і регулювання норм обов'язкових резервів для банків;
- 2) процентну ставку;
- 3) рефінансування банків;
- 4) управління золотовалютними резервами;
- 5) операції з цінними паперами, крім цінних паперів;
- 6) регулювання імпорту і експорту капіталу;
- 7) зміну строків розрахунків за експортно-імпортними операціями;
- 8) емісію власних боргових зобов'язань і операції з ними.

В цьому підрозділі проаналізуємо особливості застосування в Україні основних грошово-кредитних інструментів.

Важливою складовою грошово-кредитної політики є процентна політика. Процентна політика -це один із інструментів грошово-кредитної політики Національного банку України, що використовується з метою регулювання попиту і пропозиції на грошові кошти шляхом зміни процентних ставок за своїми операціями та шляхом надання рекомендацій щодо встановлення процентних ставок за

активними і пасивними операціями банків з метою впливу на процентні ставки суб'єктів грошово-кредитного ринку і дохідність фінансових операцій.

Облікова ставка Національного банку України - це ціна за рефінансування комерційних банків, яке може здійснюватися шляхом купівлі векселів Національним банком до настання строку платежу за ними, й утримується з номінальної суми векселя. Облікова ставка має найменший розмір серед ставок рефінансування та є орієнтиром ціни на гроші. Облікова ставка – один із монетарних інструментів, який використовує Національний банк для встановлення орієнтиру щодо вартості залучених та розміщених коштів на відповідний проміжок часу для суб'єктів грошово-кредитного ринку. Також облікова ставка є основною процентною ставкою, яка залежить від процесів, що відбуваються на грошово-кредитному ринку, бюджетній сфері і макроекономіці держави в цілому.

Облікова ставка центрального банку – це основна офіційна ставка і орієнтир офіційної вартості ресурсів для суб'єктів господарювання.

Облікова ставка НБУ є для всіх орієнтиром вартості залучених та розміщених грошових коштів. Аналіз показав, що в 2020 р. облікова ставка зменшилась порівняно з 2015 р. (із 22% до 6%), тоді як 2018 р. характеризується зростанням облікової ставки порівняно з 2017 р. (із 14,5% вона зросла до 18,0%). Найбільше її значення було досягнуто в 2015 р. (22%), що пов'язане з кризовим станом економіки країни та політикою НБУ щодо виведення неплатоспроможних банків із банківського сектору. З 05.03.2021 р. облікова ставка становить 6,5%. З 16.04.2021 р. розмір облікової ставки зріс на 1% і складає 7,5 % [2].

Встановлено, що загалом збільшення ставок сприяє зменшенню грошової маси в національній валюті у обороті, зниженню руху національного капіталу за кордон і зростанню руху вільних іноземних капіталів із-за кордону. Зменшення облікової ставки стимулює збільшення попиту на дешевші кредити рефінансування, зниження кредитних ставок і зростання попиту на кредит банків веде до зростання пропозиції грошей, приводить до відпливу капіталу за кордон та зниження курсу національної валюти.

Один з інструментів грошово-кредитної політики є обов'язкові резерви, що зобов'язують банки зберігати частину залучених коштів на кореспондентському рахунку в Національному банку України.

Обов'язковому резервуванню підлягають усі залучені банком кошти, крім кредитів, що були залучені від банків-резидентів, коштів залучених від міжнародних фінансових організацій та коштів, які залучені на умовах субординованого боргу. Зменшення норми обов'язкового резервування призводить до збільшення здатності банків кредитувати своїх клієнтів.

З 1992 р. в якості інструмента грошово-кредитної політики в Україні почали застосовувати механізм обов'язкового резервування. На початковому етапі розвитку незалежної України він був одним з основних інструментів регулювання грошово-кредитного ринку. Далі політика використання цього інструменту пішла на спад, зменшилась його роль у регулюванні грошово-кредитного ринку, що проявилось у зменшенні норм обов'язкового резервування і посиленні ролі більш гнучких інструментів, зокрема, процентної політики НБУ.

Як видно з таблиці 1, в період з 2014-2019 рр. спостерігаємо зниження норми за строковими депозитами. Це свідчить про зміну жорсткої політики Національного банку на більш зважену.

Ще одним інструментом НБУ є рефінансуванням, яке дає змогу підтримувати ліквідність комерційних банків, а також регулює грошову пропозицію в економіці. Рефінансування – це механізм реалізації грошово-кредитної політики НБУ,

спрямованої на кредитування банківських установ з метою задоволення тимчасових потреб в грошових ресурсах та забезпеченні збалансованого розміру попиту і пропозиції грошей у економіці країни.

Таблиця 1

Динаміка зміни норм обов'язкових резервів впродовж 2014-2020 років, %

Період дії	строкові депозити			кошти на поточних рахунках та депозитах на вимогу	
	в національній валюті	в іноземній валюті		в національній валюті	в іноземній валюті
		короткострокові	довгострокові		
2014	0	10	7	0	15
2015		3			6,5
2016		3			6,5
2017		3			6,5
2018		3			6,5
2019		3			6,5
2020	кошти на поточних рахунках та депозитах в національній валюті			кошти на поточних рахунках та депозитах в іноземній валюті	
	0			10,0	

Джерело: складено автором за матеріалами [2]

У таблиці 2 представлено динаміку обсягів рефінансування НБУ комерційних банків в розрізі основних механізмів його здійснення.

Таблиця 2

**Динаміка процентних ставок рефінансування банків НБУ
за період 2015-2019 рр., %**

Рік	Середньозважена процентна ставка за всіма інструментами	Види операцій рефінансування		
		Кредити овернайт	Операції РЕПО	Кредити, надані шляхом проведення тендера
2015	25,22	25,21	24,03	24,70
2016	17,36	18,55	-	17,73
2017	15,92	16,03	-	15,72
2018	19,22	19,12	-	19,65
2019	18,35	19,71	-	17,50

Джерело: складено автором за матеріалами [2]

Найвищий показник середньозваженої ставки за всіма інструментами був в 2015 р. – 25,22%, пізніше почалося поступове зменшення показника до 15,92% в 2017 р. та збільшення середньозваженої ставки на 3,3% в 2018 р. порівняно з 2017 р.

У кризові періоди центральні банки зарубіжних країн намагаються мінімізувати ціну рефінансування до нульової позначки, а в Україні відбувається зворотна тенденція – процентні ставки рефінансування залишаються високими.

Отже, останніми роками саме рефінансування активно використовують для підтримки банківських установ в несприятливих умовах політичної і економічної нестабільності, а його застосування дало змогу запобігти масовому банкрутству банківських установ і виникненню масштабної кризи неплатежів.

Операції на відкритому ринку один з класичних інструментів грошово-кредитної політики, який широко використовується для регулювання грошової пропозиції на ринку. Дія інструменту полягає в купівлі та продажу центральним банком на відкритому ринку цінних паперів.

Зробивши операції на відкритому ринку центральний банк впливає на грошову пропозицію та таким чином регулює грошовий обіг. Щоб збільшити пропозицію грошей на ринку центральний банк здійснює купівлі цінних паперів на фондовому ринку. Такий вид операцій, як правило проводять регулятором під час політики

«дешевих грошей». Додаткове надходження коштів у грошовий обіг розширює попит на гроші, стимулює виробництво і пожвавлює кон'юнктуру ринку.

Операції на відкритому ринку не є інструментами глибокої дії, їхній вплив є більш відчутним в короткостроковому періоді. Саме тому центральний банк може проводити їх щоденно. Основними відмінностями цих операцій є:

- прогнозованість їхніх наслідків;
- автономність центрального банку при їх здійсненні;
- гнучкість і можливості швидкої зміни напряму їх проведення;
- оперативність наслідків і висока точність виконання поставлених цілей.

Операції на відкритому ринку вважають більш опосередкованим важелем впливу на кредитну активність комерційних банків.

Проведення операцій на відкритому ринку вимагає від держави наявності розвинутого ринку державних цінних паперів.

Операції на відкритому ринку має наступні переваги:

- високий ступінь контролю з боку центрального банку під час проведення операції;
- високу оперативність проведених операцій;
- можна точно визначити обсяг проведення операцій незалежно від обсягу купівлі-продажу цінних паперів;
- еластичність операцій за рахунок їх самостійного виконання центральним банком.

Для регулювання грошово-кредитного ринку можна застосовувати такі інструменти, як валютна політика, політика регулювання експорту і імпорту, а також капіталу, управління золотовалютними резервами.

Список літератури

1. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 № 679- XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#top>
2. Офіційний сайт Національного банку України. Статистика. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic>

УДК 336.6

Куряча Н. В.

старший викладач

Дніпровського національного університету

імені Олеса Гончара

Олексієнко В. В.

здобувач

Дніпровського національного університету

імені Олеса Гончара

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ АТ «УКРПОШТА»

Основні засоби відіграють важливу роль в житті підприємства, в залежності від їх розміру, кількості, стану та ефективності підприємство залежить кінцевий результат діяльності будь – якого підприємства. Вони переносять частину своєї вартості на продукцію протягом одного операційного циклу.

Основні засоби підприємства АТ «Укрпошта» складається з будівель та споруд, транспортних засобів, виробничого та іншого обладнання, офісних меблів та обладнання (рис. 1).

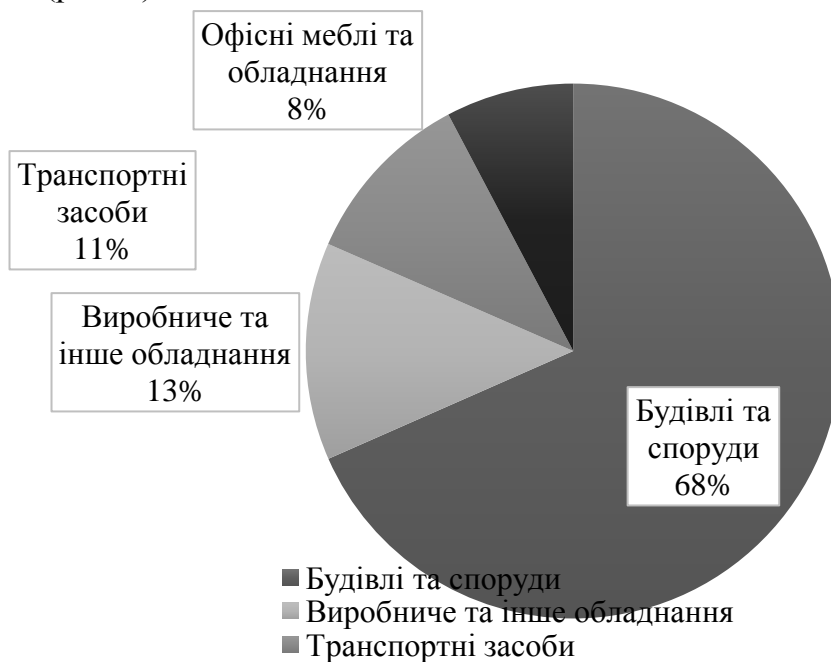

Рис. 1. Структура основних засобів АТ «Укрпошта», 2020 рік

Складено автором на основі [1]

Отже, в структурі основних засобів АТ «Укрпошта» більшу частку займають будівлі та споруди (68%), з чого можна зробити висновок, що у структурі основних засобів переважає пасивна частина основних фондів. До активної частини належать транспортні засоби та виробниче та інше обладнання і загалом їх частка з загального обсягу складає 24%. Данна закономірність не є позитивною, бо за рахунок активної частини основних засобів підприємство може підвищувати свою ефективність.

Для більш глибокого аналізу було проаналізовано показники ефективності основних засобів АТ «Укрпошта» (табл. 1).

Таблиця 1

Показники ефективності основних засобів АТ «Укрпошти», 2017, 2020 рр.

Показник	2017 рік	2020 рік
Фондовіддача	0,70279351	1,35664193
Фондооброєння	112,073079	107,852841
Фондомістість	0,657387	1,33329011
Рентабельність основних засобів	0,69867491	0,92663222
Коефіцієнт вибуття та оновлення основних засобів	0,055828	0,0390177
Коефіцієнт введення основних засобів	Не було надходжень	0,02505834

Складено автором на основі [1]

На основі аналізу вищезазначених показників можна стверджувати, що підприємство ефективно використовує свої основні засоби і рівень забезпечення є достатнім для нормального функціонування підприємства.

Список літератури

1. Річні звіти АТ «Укрпошта». URL: <https://www.ukrposhta.ua/ua/richni-zvity>

СЕКЦІЯ 3

SECTION 3

УДК 339

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І
МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ
WORLD AGRICULTURE AND
INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Хома В. М.

студентка 3 курсу
факультету міжнародної торгівлі та права
Київський національний торговельно-
економічний університет

**ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА РОЗВИТОК
СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ**

Європейський Союз є основним торговельним та політичним партнером для України. Відносини між Україною та ЄС визначаються Угодою про асоціацію, яка була підписана у 2014 році, а офіційно набула чинності 1 вересня 2017 року [4].

Умови торгівлі між країнами Європейського Союзу та Україною регламентуються розділом щодо питань торгівлі Угоди про асоціацію.

У період до початку пандемії COVID-19 (2019 рік) частка торгівлі з ЄС становила 40,1%. Експорт товарів становив 20,7 млрд. дол. США, а імпорт склав 25 млрд. дол. США [5].

Вже у перший рік пандемії COVID-19, тобто у 2020 році, обсяг торгівлі з країнами Європейського Союзу знизився на 9% у порівнянні з 2019 роком та склав 48,1 млрд. дол. США. Обсяг експорту товарів і послуг зменшився на 8,7% (склав 21,9 млрд. дол. США), а обсяг імпорту скоротився на 8,7% (склав 26,3 млрд. дол. США). Отже, початок пандемії сприяв скороченню обсягів співробітництва України з ЄС щодо питань торгівлі [6]. Варто зазначити, що навіть при кількісних змінах, країни Європейського Союзу залишаються головними торговельними партнерами України.

У 2021 році, коли світ пристосовувався до життя в умовах пандемії, країни почали відновлювати співпрацю між собою. За 9 місяців 2021 року торгівля України з ЄС складала 45,2 млрд. дол. США. Для порівняння у 2020 році за період з січня до вересня обсяг торгівлі товарами та послугами складав 34,8 млрд. дол. США. До пандемії коронавірусної інфекції за 3 квартали 2019 року торгівля України з ЄС становила 39,8 млрд. дол. США [5]. Тобто 2021 рік характеризувався розширенням співпраці у питаннях торгівлі України з країнами ЄС. Зокрема, у 2021 році Україна збільшила експорт в Європейський Союз продукції машинобудування, гірничої та металургійної промисловості, аграрного сектору.

Пандемія значно вплинула на розвиток бізнесу в усіх країнах світу, в Україні в тому числі. 29% підприємств у період локдауну призупинили роботу. Повністю припинили діяльність 6%. Ті підприємства, які продовжували роботу, зазнали до 90% втрати прибутків [3]. Європейський Союз ініціював запуск проекту EU4Business. Його мета полягає у наданні допомоги малим та середнім підприємствам у 6 країнах Східного партнерства (Україна, Республіка Молдова, Вірменія, Білорусь, Азербайджан та Грузія) більш ефективно реалізовуватись, сприяти економічному зростанню та відновленню після локдауну. За допомогою даної програми у 2020 році в Україні було створено більше 20 тисяч нових робочих місць та 7836 підприємців отримали допомогу. Загальний бюджет підтримки ЄС України складав 199,21 млн. євро. Програма EU4Business стала ще одним кроком до розвитку співпраці України з ЄС [2].

Європейський Союз допомагає Україні не тільки у питаннях відновлення бізнесу, але й надає значну підтримку щодо охорони здоров'я. ЄС у країни Східного партнерства, а тобто і в Україну, поставляє медичне обладнання, засоби індивідуального захисту, а також вакцини. До середини листопада 2021 року Європейський Союз передав країнам Східного партнерства понад 10 млн доз вакцин [1].

Отже, пандемія COVID-19 не стала на заваді розвитку співпраці України з Європейським Союзом. Між ЄС та Україною відновлюється та зростає обсяг торгівлі, узгоджуються нові проєкти підтримки та розвитку відносин з питань економіки, політики, охорони здоров'я тощо. Надзвичайно важливим є підтримання рівня такої співпраці, адже у майбутньому це може стати перевагою при вступі України до складу Європейського Союзу.

Список літератури

1. COVID-19: як Європейський Союз допомагає Україні під час пандемії? EU NEIGHBOURS east. 2021. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news-and-stories/latest-news/covid-19-yak-yevropejskuj-soyuz-dopomagaye-ukrayini-pid-chas-pandemiyi/>.

2. The 2021 EU4Business Country Report for Ukraine EU4Business. 2021. URL: <https://eu4business.org.ua/reports/eu4business-country-report-2021-ukraine/>.

3. Бізнес під час пандемії: з чого почати та як вижити. Суспільне мовлення України. 2021. URL: <https://suspilne.media/139155-biznes-pid-cas-pandemii-z-cogo-pocati-ta-ak-viziti/>.

4. Відносини Україна – ЄС. Міністерство закордонних справ України. 2021. URL: <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/vidnosini-ukrayina-yes>.

5. Зовнішньоекономічна діяльність. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

6. Торговельно-економічне співробітництво. Представництво України при Європейському Союзі. 2021. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes>.

СЕКЦІЯ 4 SECTION 4

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ECONOMICS AND MANAGEMENT OF ENTERPRISES

Гриценко В. О.

студент факультету економіки,
менеджменту та психології

Київський національний торговельно-
економічний університет

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ КЛЮЧОВИМИ ФАКТОРАМИ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Вартість підприємства – фундаментальна економічна категорія, яка визначає основний напрямок розвитку теорії та практики бізнесу в сучасному світі [1, с. 10].

Корпоративний менеджмент переслідує мету максимізації доходів акціонерів. Хоча максимізація акціонерної вартості є важливою ціллю, вона недостатньо конкретна і часто підзвітна операційному керівництву. Тому управління вартістю вимагає розуміння й виокремлення «рушійних сил», тобто тих елементів щоденних операцій та стратегічних рішень, які матимуть найбільший вплив на вартість компанії [3].

Драйвери вартості фактично визначаються як фактори, задіяні в створенні вартості при оцінці підприємства. Їх ідентифікація необхідна зацікавленим сторонам для визначення так званої майбутньої та поточної внутрішньої вартості акцій (справедливої вартості) [6, с. 2].

Згідно з концепцією економічної доданої вартості (EVA) виділяють три основні групи рішень: операційні, інвестиційні та фінансові – тобто EVA допомагає визначити фінансові важелі впливу на вартість. Проте EVA – короткостроковий фінансовий показник, що відображає поточний стан і не дозволяє оцінити можливу ефективність стратегічних рішень [2, с. 112].

Впливати на вартість можуть, наприклад, продажі, маржа, оборотний капітал, операційний грошовий потік, інвестиції, ставка дисконтування або структура фінансування. Чим краще були обрані фактори, тим ефективнішою буде розробка стратегії підприємства та оцінка його вартості.

Приріст вартості складається з різних елементів, таких як вільні грошові потоки, ставка дисконтування та витрати на власний капітал. На кожну зі складових впливають певні фактори, які відповідно визначають результуючу вартість [6, с. 2].

Перспективи вартості компанії визначаються довгостроковою можливістю компанії генерувати грошовий потік, тобто вимірюються величиною дисконтованого грошового потоку. Даний спосіб дозволяє оцінити конкретні інвестиційні та стратегічні рішення. Складність полягає в проблемі прогнозування.

Таким чином, жоден із існуючих підходів, взятий окремо, не дає відповідь на питання, що є ключовим фактором вартості. Проте, розглядаючи їх у поєднанні, з'являється можливість аналізу та знаходження напрямку їх пошуку [4, с. 304].

Існує три категорії факторів вартості: фактори росту, фактори ефективності та фінансові фактори. Зосередивши увагу на факторах створення вартості, керівництво може визначити пріоритети по конкретних видах діяльності, які вплинуть на продуктивність в кожній сфері [5, с. 86].

Аналіз факторів створення вартості є основою для стратегічного планування. Процес ідентифікації драйверів вартості являє собою триетапний процес:

- розробка «карти» драйверів вартості бізнесу
- аналіз чутливості драйверів вартості
- перевірка на керованість

«Карта» факторів вартості являє собою декомпозицію операційних процесів бізнесу до рівня, на якому знаходяться щоденні операційні управлінські рішення. Виходячи з цього, необхідно задокументувати конкретні фактори, які впливають на загальні показники, такі як ріст продажів, операційний прибуток тощо.

Визначивши базові рівні для кожного з факторів, необхідно дослідити, як зміна кожного з факторів впливає на загальну вартість бізнесу.

Кожну зі змінних необхідно перевірити на керованість, тобто визначити фактори, якими керівництво може керувати. Даний аналіз також передбачає збір інформації про взаємозв'язки між драйверами вартості [3].

Отже, аналіз ключових факторів створення вартості може бути потужним засобом для зосередження уваги керівництва на діях, які матимуть найбільший вплив на вартість. За рахунок цього з'являється можливість пересвідчитися в тому, що стратегія й прийняття рішень відповідають дійсним факторам вартості бізнесу.

Список літератури

1. Брейлі Р., Майєрс С., Аллен Ф. Принципи корпоративних фінансів : у 2 кн. Київ, 2020. Кн. 1. 13 с.
2. Вартісно-орієнтоване управління фінансами підприємств : навч. посіб. / [Костирко Л., Терещенко О., Костирко Р. та ін.]. Северодонецьк, 2019. 112 с.

3. Ідентифікація та управління ключовими факторами вартості. *LEK* : [сайт]. URL : Identifying and Managing Key Value Drivers (lek.com)
4. Copeland T., Keller T., Murrin J. Valuation : Measuring and Managing the Value of Companies. McKinsey & Company, 2020. 304 с.
5. Scott M. Value Drivers: The Manager's Guide for Driving Corporate Value Creation. Wiley, 1st edition, 2000.
6. Vítková E. Value Driver and Its Impact on Operational Profit in Construction Company. 2007. URL: (PDF) Value Driver and Its Impact on Operational Profit in Construction Company (researchgate.net)

Огренич Ю. О.

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Запорізький національний університет

НЕОБХІДНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Функціонування промислових підприємств зазнає постійного впливу факторів ринкового середовища та саме економічна безпека дозволяє нейтралізувати негативний вплив або пристосуватися до виявлених факторів. Проте стан, ефективність економічної безпеки, стабільність роботи системи економічної безпеки залежать від використання сучасних інноваційних технологій, впровадження програмного забезпечення. Тому, в умовах цифрової трансформації економіки, доцільним є дослідження міжнародного досвіду щодо використання інформаційних технологій, впровадження більш ефективних.

Використання інформаційних технологій, стан економічної безпеки досліджені у публікаціях таких науковців: Клопов І. О. [2, с. 44-51]; Кравець В. І., Слісаренко Т. В. [3, с. 137-139]; Неустроєв Ю. Г. [4, с. 42-43]; Панченко В. [5, с. 105-107]; Сороківська О. А., Гевко В. Л. [6, с. 33-35].

Враховуючи проведені дослідження та важливе значення інформаційно-комунікаційних технологій в роботі промислових підприємств в умовах цифрової трансформації економіки доцільно розглянути показник частка кількості підприємств, вебсайт яких забезпечує можливість надання інтерактивних послуг, у загальній кількості підприємств; частка кількості підприємств, що мають найманих фахівців у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, у загальній кількості підприємств.

Важливе значення для просування продукції, пошуку клієнтів на промислових підприємствах відіграє наявність вебсайту, який може надавати інтерактивні послуги, що підвищує їх конкурентоспроможність в умовах негативного впливу факторів зовнішнього середовища. Тому слід охарактеризувати частку кількості підприємств, вебсайт яких забезпечує можливість надання інтерактивних послуг, у загальній кількості підприємств у 2018 р., 2019 р., 2021 р. на прикладі промисловості (рис. 1).

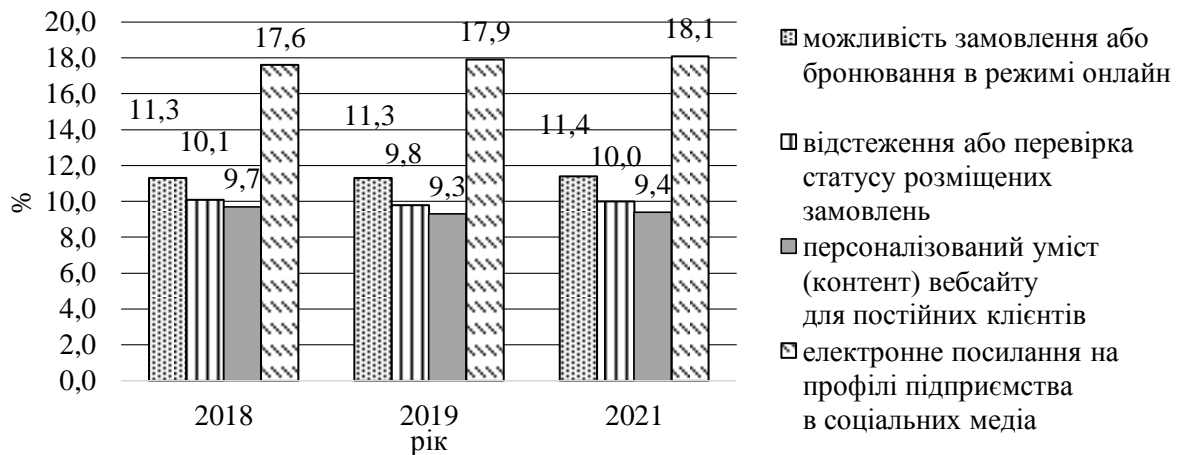

Рис. 1. Динаміка частки кількості підприємств переробної промисловості, вебсайт яких забезпечує можливість надання інтерактивних послуг, у загальній кількості підприємств у 2018 р., 2019 р., 2021 р. *

Примітка: складено автором на основі [1]

Загалом, за досліджуваними даними вебсайти забезпечують можливість надання таких інтерактивних послуг: опис товарів чи послуг, інформація про ціни на них; можливість замовлення або бронювання в режимі онлайн; можливість для відвідувачів вебсайту налаштовувати або розробляти у режимі онлайн товари чи послуги; відстеження або перевірка статусу розміщених замовлень; персоналізований уміст (контент) вебсайту для постійних клієнтів; електронне посилання на профілі підприємства в соціальних медіа. За показниками опис товарів чи послуг, інформація про ціни на них, можливість для відвідувачів вебсайту налаштовувати або розробляти у режимі онлайн товари чи послуги щодо частки кількості підприємств по переробній промисловості, то дані наявні лише на 2021 р., але за показником можливість замовлення або бронювання в режимі онлайн можна відзначити наступну динаміку частки кількості підприємств по промисловості у 2021 р. відносно 2019 р.: переробна промисловість – відбулося зростання показника на 0,1%; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – показник у 2019 р., 2021 р. мав незмінне значення; водопостачання; каналізація, поводження з відходами – показник виріс на 0,1%. За показником відстеження або перевірка статусу розміщених замовлень частка кількості підприємств протягом 2021 р. відносно 2019 р. мала таку динаміку: переробна промисловість – відбулося зростання на 0,2%; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – показник підвищився на 0,1%; водопостачання; каналізація, поводження з відходами – показник виріс на 0,1%. Показник персоналізований уміст (контент) вебсайту для постійних клієнтів також мав позитивну динаміку та протягом 2021 р. відносно 2019 р. частка кількості підприємств підвищилася по переробній промисловості на 0,1%, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря на 0,2%, водопостачання; каналізація, поводження з відходами на 0,5%. Частка кількості підприємств за показником електронне посилання на профілі підприємства в соціальних медіа протягом 2021 р. відносно 2019 р. зроста по переробній промисловості на 0,2%, постачання електроенергії, газу, пари та

* Збір та розрахунок даних за 2020 рік не здійснювався згідно з оновленою затвердженою статистичною методологією, яка враховує вимоги Регламенту Комісії (ЄС) № 2019/1910 від 07.11.2019 стосовно використання ІКТ та електронної комерції. Згідно із зазначеним регламентом, збирання, формування та оприлюднення окремих показників щодо використання ІКТ на підприємствах має здійснюватися за рік, в якому було проведено відповідне державне статистичне спостереження

кондиційованого повітря на 0,1%, водопостачання; каналізація, поводження з відходами на 0,2%.

Передумовою ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій на промислових підприємствах є наявність кваліфікованих фахівців, які обізнані у їх використанні. Враховуючи проаналізовані показники слід відзначити, що частка кількості підприємств, що мають найманих фахівців у сфері інформаційно-комунікаційних технологій у 2021 р. відносно 2019 р. по переробній промисловості підвищилася на 1,4% (рис. 2). Крім того, за видами переробної промисловості протягом 2021 р. відносно 2019 р. показник мав таку динаміку: на підприємствах виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів; текстильне виробництво, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів; виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність відбулося зростання на 2,2%; на підприємствах виробництва коксу та продуктів нафтоперероблення; виробництва хімічних речовин і хімічної продукції; виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів; виробництва гумових і пластмасових виробів; виробництва іншої неметалевої мінеральної продукції відбулося зростання на 1,3%; на підприємствах металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів, крім машин і устаткування зростання показника становило 1,6%; на підприємствах машинобудування; виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин і устаткування показник підвищився на 0,3%. Проте, досліджуваний показник скоротився за 2021 р. у порівнянні з 2019 р. на підприємствах постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (3,3%), водопостачання; каналізація, поводження з відходами (0,2%).

Рис. 2. Динаміка частки кількості підприємств, що мають найманих фахівців у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, у загальній кількості підприємств у 2018 р., 2019 р., 2021 р. *

Примітка: складено автором на основі [1]

Отже, процес цифровізації, використання інформаційно-комунікаційних технологій впливають на систему економічної безпеки підприємства, що також позначається на показниках діяльності, інноваційному розвитку та забезпечить: автоматизація процесу формування звітності; раціоналізація використання ресурсів; підвищення контролю за процесом витрачання коштів; контроль за напрямками

* Збір та розрахунок даних за 2020 рік не здійснювався згідно з оновленою затвердженою статистичною методологією, яка враховує вимоги Регламенту Комісії (ЄС) № 2019/1910 від 07.11.2019 стосовно використання ІКТ та електронної комерції. Згідно із зазначеним регламентом, збирання, формування та оприлюднення окремих показників щодо використання ІКТ на підприємствах має здійснюватися за рік, в якому було проведено відповідне державне статистичне спостереження

використання ресурсів; підвищення якості та достовірності даних, швидкості обміну інформацією; автоматизація процесу оформлення документів; налагодження взаємодії з покупцями; підвищення швидкості процесу розробки, прийняття, реалізації управлінських рішень; підвищення рівня захисту від різних загроз шляхом оперативного реагування на негативний вплив чинників ринкового середовища та передачі відповідної інформації в умовах цифрової трансформації економіки; підвищення якості моніторингу за факторами впливу на роботу підприємства.

Таким чином, в умовах цифрової трансформації економіки для покращення стану економічної безпеки доцільним є використання інформаційних технологій, що сприятиме підвищенню її ефективності. В свою чергу, зміцнення економічної безпеки підприємств дозволить підвищити ефективність функціонування, показники фінансово-господарської діяльності.

Список літератури

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 21.01.2022).
2. Клопов І. О. Управління економічною безпекою промислового підприємства. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2011. № 1 (9). С. 43-52.
3. Кравець В. І., Слісаренко Т. В. Використання інформаційних технологій для підвищення ефективності управління підприємством. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 13, Ч. 1. С. 136-140.
4. Неустроев Ю. Г. Роль інформаційних технологій у забезпеченні економічної безпеки країни. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 8. С. 40-44.
5. Панченко В. Управління інформаційною безпекою держави та підприємств: правові та організаційні аспекти. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. №1 (21). С. 103-109.
6. Сороківська О. А., Гевко В. Л. Інформаційна безпека підприємства: нові загрози та перспективи. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2010. № 2, Т. 2. С. 32-35.

УДК 658.8:339

Хоменко А. І.

к. е. н., доцент,

доцент кафедри менеджменту і

міжнародного підприємництва,

Національний університет «Львівська політехніка»

Ростоцька С. А.

здобувач освіти

Національний університет «Львівська політехніка»

Смукович Н. С.

здобувач освіти

Національний університет «Львівська політехніка»

ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ СУБ'ЄКТАМИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Електронна комерція – комерційна взаємодія суб'єктів бізнесу з приводу купівлі-продажу товарів та послуг (матеріальних та інформаційних) з використанням інформаційних мереж (Internet, мережа стільникового зв'язку, внутрішні локальні мережі фірм) [1, с. 8]. Всі види електронної комерції включають в себе наступні

операції: встановлення контактів між потенційними контрагентами; обмін інформацією; купівлю-продаж товарів і послуг; до- і після продажну підтримку (надання інформації щодо товару чи послуги, рекомендацій стосовно використання товару, консультацію замовників); електронні платежі; управління доставкою та бізнес-адміністрування.

Якщо використовувати термін «електронна комерція» в його найширшому значенні, то слід виділити 6 основних інструментів, котрі можна до нього віднести: телефон; систему електронних платежів; електронний обмін даними; мережу Internet (у т.ч. електронне поште); інтерактивне телебачення; факс [2, с. 42].

Розглянемо докладніше такі ключові інструменти електронної торгівлі, як електронний обмін даними (ЕОД) та мережу Internet. ЕОД включає в себе обмін стандартизованою, структурованою інформацією між організаціями, які допускають прямий зв'язок між своїми комп'ютерними системами та котрі обмежують залучення персоналу й повторне введення інформації. Головною метою ЕОД є автоматична обробка інформації стосовно цін, прийняття замовлень, виписки рахунків та генерування іншої документації на високій швидкості й за дуже низьких витрат.

Internet є дуже багатостороннім засобом ведення комерції. Щодо деяких товарів підмічено, що всі елементи виробничого та збутового ланцюжків може бути виконано в режимі он-лайн, минаючи всі міжнародні кордони. Іншими словами, реклама, виробництво, закупівля, платіж і надання послуг здійснюються електронним способом лише за допомогою Internet. Він є не лише найбільш багатофункціональним інструментом електронної торгівлі, але й пропонує найсприятливіші строки поставки та найбільш низькі витрати для користувачів порівняно з традиційними видами комерції.

Використання підприємствами Internet - технологій відкриває перед ними безліч можливостей, серед яких: швидке поширення інформації щодо товарів та послуг; зв'язок із потенційними партнерами в режимі 24/7; скорочення витрат на рекламу, просування й логістику; доступ до світових цін на продукцію в режимі реального часу; пошук партнерів у будь-якій країні; складання угод, підписання паперів; оформлення й передача фінансової звітності за допомогою цифрового підпису; проведення миттєвих грошових та інших трансакцій.

До складностей використання інструментів електронної комерції суб'єктами підприємницької діяльності можемо віднести: відсутність кваліфікованих спеціалістів, які би могли активізувати процес застосування інструментів електронної комерції у взаємній торгівлі; відсутність в керівництва сучасного стратегічного бачення ведення бізнесу з причини консервативності; слабку розробленість і непрозорість основних техніко-економічних норм та механізмів регулювання на вітчизняному правовому рівні процесу застосування інструментів електронної комерції тощо. У якості рекомендацій можемо відповідно запропонувати: аутсорсинг відповідних фахівців; розвиток за допомогою спеціалізованого навчання креативності мислення керівників, запровадження гнучкої системи мотивування стосовно розроблення та реалізування креативних ініціатив; використання норм Директиви Євросоюзу про захист споживача стосовно договорів, які укладаються поза приміщенням, а також методу аналогій задля провадження якісної підприємницької діяльності тощо.

Список літератури

1. Шалева О. І. Електронна комерція: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 216 с.

2. Белозерцев В. С., Худякова О. С. Використання інструментів електронної комерції в сучасних умовах. *Економіка та держава*. 2018. № 12. С. 41–43.

УДК 130.1

Гнилянська Л. Й.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту і
міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка»

Дорошенко В. І.

здобувач вищої освіти, студент ЕВ-41з
Національний університет «Львівська політехніка»

Восвідка А. Ю.

здобувач вищої освіти, студент ЕВ-41з
Національний університет «Львівська політехніка»

ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПП «НВП «СПАРИНГ-ВІСТ ЦЕНТР»

Глобалізація ринків з одного боку дає право споживачу на вибір кращого, з іншого боку змушує виробника шукати нові засоби для підвищення якості та ефективності з найменшими витратами. Всі ці чинники ведуть до активного розвитку систем і методів управління якістю та ефективністю, враховуючи при цьому побажання споживачів, пошуком слабких місць у виробництві і найкращого коригування всього процесу з метою подальшого успішного розвитку. Особливого значення набуває поєднання інноваційної стратегії та стратегії енергоефективності, необхідність інноваційного оновлення як засіб конкуренції та виживання в ринкових умовах. Відсутність комплексного підходу до управління енергетичними затратами на промислових підприємствах України є одним з найважливіших факторів, що істотно стримує підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників. Неспроможність вітчизняної продукції конкурувати із зарубіжними товарами пояснюється тим, що в собівартості продукції значну частину складають витрати енергетичних ресурсів.

На даному підприємстві частка витрат на споживання електроенергії в загальних витратах на енергоспоживання складає близько 83%. Витрати на водопостачання і водовідведення та центральне опалення теж зростають, хоч і не так стрімко. Зміна вартості енергоносіїв відбувається надзвичайно швидкими темпами, що призводить до підвищення витрат на виготовлення та реалізацію продукції та послуг, загострення конкурентної боротьби між підприємствами. Одночасно це негативно впливає на виробничо-господарські та фінансові показники активності підприємства. Вибір тієї або іншої стратегії енергозбереження залежить, перш за все, від цілей підприємства та його потенційних можливостей щодо реалізації стратегії. Крім того, в умовах економічної самостійності підприємств одним з головних критеріїв вибору стратегії впровадження технологій енергозбереження та стимулювання процесів впровадження енергозберігаючих заходів є оцінки їх економічної ефективності.

Оскільки досліджуване підприємство здійснює свою діяльність у орендованих приміщеннях, запровадження таких базових технологічних заходів як впровадження стандартів енергоефективності будівель, обладнання, систем вентиляції та водопостачання, які потребують підтримки банків та лізингових компаній, або таких високовартісних та високоефективних заходів як перехід до альтернативних джерел енергопостачання, зокрема, сонячних модулів, вважаємо недоцільним, тим більше що Львівська область знаходиться в регіоні з найнижчою інсоляцією в Україні. Доцільним буде вжити організаційні заходи швидкої віддачі, які можна розробити менш ніж за один рік, і які можуть мати значний ефект при помірному рівні витрат (наприклад, внутрішній енергоаудит; складання енергетичного паспорту

підприємства; інформаційна кампанія щодо підвищення рівня обізнаності співробітників в питаннях енергоефективності; мотивація енергозберігаючої поведінки; застосування права розпоряджатися коштами від економії енергоресурсів; встановлення правил закупівель, стимулюючих використання енергоефективних технологій).

Впровадження стратегії енергозбереження на підприємстві повинно передбачати комплексний підхід до вирішення управлінських завдань і чітку формалізацію кожного з його етапів [1].

1. Формування комплексу цільових показників, що розраховуються на основі індикаторів (параметрів енергетичного стану підприємства). Цільові показники необхідні для планування та оцінки ефективності процесів енергозбереження підприємства і його структурних елементів (систем енергозабезпечення, підрозділів, будівель тощо).

2. Планування та виконання точкових і комплексних заходів в області енергозбереження. Механізм реалізації заходів повинен мати чіткий взаємопов'язаний алгоритм дій з ясним прогнозованим результатом, відповідати державним та галузевим нормативно-правовим документам, корелювати з раніше прийнятими на підприємстві цільовими програмами та рішеннями.

3. Контроль процесів енергозбереження.

До основних ефектів від реалізації стратегії енергозбереження промислового підприємства можуть бути віднесені: збільшення продуктивності технологічних установок та обладнання в разі впровадження заходів щодо технологічного енергозбереження, зниження енерговитрат на одиницю продукції та поліпшення її якості; економія енергії та інших ресурсів, що приводить до зниження матеріальних витрат та собівартості продукції.

Але можуть мати місце і негативні результати: зростання загального обсягу основних фондів підприємства; зростання матеріальних витрат (незважаючи на економію енергоресурсів); зростання експлуатаційних витрат на утримання енергозберігаючого обладнання та установок; зростання чисельності обслуговуючого персоналу тощо.

Список літератури

1. Малахова Ю. А., Хобта М. О., Гончар Т. М. Зарубіжний досвід стимулювання інвестиційної активності підприємств. *Ефективна економіка*. № 2. [online] Доступно: <<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8655>>

УДК 65.1

Якименко Ю. О.

студентка спеціальності 073 «Менеджмент»
Державний університет «Житомирська політехніка»

РИЗИКИ ТА НАПРЯМИ ЗНИЖЕННЯ ЇХ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ

Для прийняття рішення про інвестування проєкту необхідно орієнтуватися на визначальну умови відбору систему пріоритетів, до яких належить міра його ризикованості. Знаючи види та значущість (небезпеку) ризиків, можна на них впливати, знижуючи їх негативний вплив на ефективність інвестиційного проєкту.

Дії зниження ризику ведуться у двох напрямках:

- 1) уникнення появи можливих ризиків;
- 2) зниження впливу ризику результати виробничої діяльності [2].

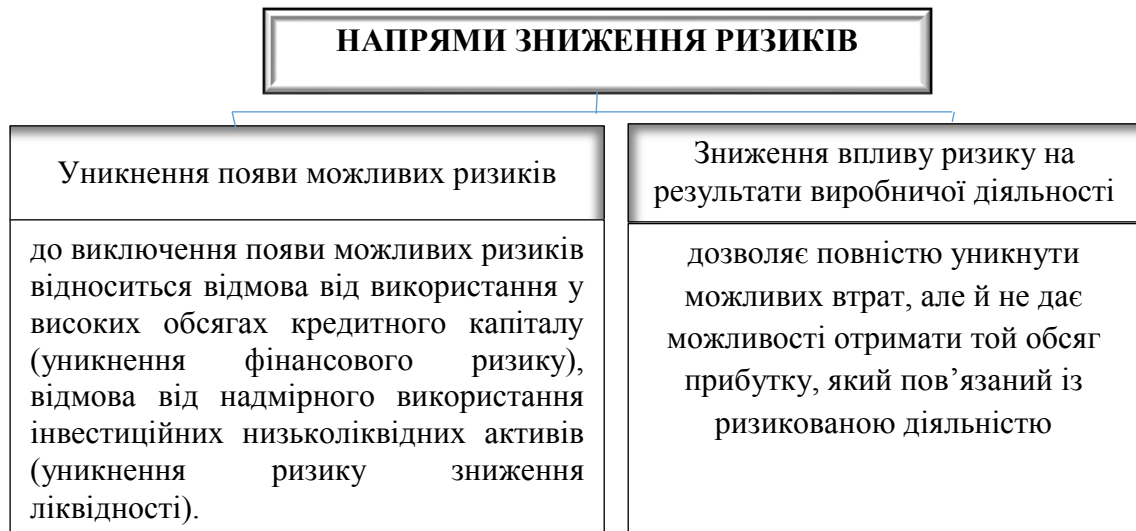

Рис. 1 Напрями зниження ризиків

Джерело: побудовано автором

Один із найважливіших способів зниження інвестиційного ризику – диверсифікація, наприклад, розподіл зусиль підприємства між видами діяльності, результати яких безпосередньо не пов'язані між собою [1]. Будь-яке інвестиційне рішення, пов'язане з конкретним проектом, вимагає від особи, яка приймає це рішення, розгляду проекту у взаємозв'язку з іншими проектами та з наявними видами діяльності підприємства. Для зниження ризику бажано планувати виробництво таких товарів або послуг, попит куди змінюється у протилежних напрямках.

Розподіл проектного ризику між учасниками проекту є ефективним способом його зниження, він ґрунтується на частковій передачі ризиків партнерам з окремих інвестиційних ситуацій. Логічніше за все зробити відповідальним за конкретний вид ризику того з учасників, який має можливість точніше і якісніше розрахувати та контролювати ризик.

Можливим способом зниження ризику є його страхування, яке, по суті, полягає у передачі певних ризиків страхової компанії. При ухваленні рішення про зовнішнє страхування ризиків необхідно оцінювати ефективність такого способу зниження ризику з урахуванням таких параметрів:

- ймовірності настання страхової події за даному виду проектного ризику;
- ступеня страхового захисту за ризиком, що визначається коефіцієнт страхування (встановлення страхової суми відповідно до вартості майна);
- обсягу страхового тарифу в порівнянні з середнім його розміром на страховому ринку по даному виду страхування;
- розміру страхової премії та порядку її сплати у протягом страхового терміну та ін [3].

Резервування коштів на покриття непередбачених витрат – один з найбільш надійних способів зниження ризику інвестиційного проекту. Воно передбачає встановлення співвідношення між потенційними ризиками, що змінюють вартість проекту, та розміром витрат, пов'язаних з подоланням порушень у ході його реалізації.

Отже, існує значна кількість способів зниження негативного впливу ризиків. Власних підприємства визначаючи пріоритетність і вагомість негативного впливу

факторів на проєкт приймає рішення по використанню способу мінімізації такого впливу або нейтралізації ризику.

Список літератури

1. Побережець Н. Б., Тертична Ж. О. Напрями підвищення ефективності управління ризиками в аграрному секторі. Сучасний менеджмент: тенденції, проблеми та перспективи розвитку: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених та студентів: тези доповідей, Дніпро, 6 грудня 2018 р. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. С. 121-124

2. Талашко М. І. Управління ризиками як важливий напрям управління активами підприємства. Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, обліку, менеджменту, фінансів та права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 26 січня 2019 р.): у 7 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2019. Ч. 3 С. 38-39.

3. Томілін О.О., Шабельник С.С. Ризик-менеджмент підприємства та його вплив на конкурентоспроможність. Науковий вісник Одеського національного університету. Економіка” Том 24 Вип. 3 (76). 2019. Одеса: Одеський національний університет. 2019. С. 46–51.

СЕКЦІЯ 5
SECTION 5

**НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА І ОБОРОНА В
УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ
NATIONAL SAFETY AND DEFENSE UNDER
THE CONDITIONS OF CRISIS PHENOMENA**

Хоменко В. С.
Консультант Авдіївської міської
військово-цивільної адміністрації
Покровського району Донецької області

**ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: АСПЕКТИ
ЕФЕКТИВНОЇ БОРОТЬБИ З МЕДІА-ТЕРОРИЗМОМ**

Медіа-тероризм як особливий вид інформаційного тероризму загрожує національній безпеці будь-якої держави, тому знати, як цьому явищу ефективно протидіяти, є нагальною потребою управлінців всіх мастей. В цьому актуальність даної роботи.

На початку XXI ст. це негативне явище стало об'єктом досліджень фахівців з проблем розвитку журналістики, масових комунікацій та національної безпеки, а також вивчення роботи терористів в сфері медіа, серед яких А. Боброва, В. Бебик, В. Коцур, В. Євдокимов, О. Литвиненко, М. Вершинін, Т. Єрохіна, В. Циганов, Д. Яковлев та інші. Автори приділяють багато уваги такій небезпечній інформаційній зброї, як пропаганда, а також аналізу різних аспектів міжнародного тероризму та проблем використання засобів масової комунікації в поширенні викривленої інформації з метою дестабілізації громадського порядку та державного управління.

В.Коршунов вважає, що інформаційний тероризм – це новий вид терористичної діяльності, орієнтований на використання різних форм і методів тимчасового або незворотного виведення з ладу інформаційної інфраструктури держави або її

елементів.

Неспроможність налагодження з боку органів публічної адміністрації ефективного механізму протидії інформаційним загрозам створила передумови для зростання великої кількості різновидів інформаційного тероризму.

Медіа-тероризм як особливий вид інформаційного тероризму розглядає В. Циганов та пропонує таке його визначення: медіа-тероризм представляє собою цілеспрямоване, планомірне, систематичне використання можливостей засобів масової інформації для створення й тиражування почуттів страху (жаху, занепокоєння, тривоги) і розповсюдження їх в інформаційному просторі з метою маніпулювання суспільною свідомістю.

Медіа-тероризм – це, в першу чергу, вплив на свідомість громадян, використання страху, спричиненого реальними або вигаданими подіями, з метою залякування або примушення до дій, позбавлення людей можливості думати самостійно, нав'язування вигідних злочинцю тез.

Медіа-тероризм є особливим різновидом психологічного терору. Події навмисно подаються з акцентами на соціально чутливі теми, де можна зіграти на почуттях або необізнаності громадян з тієї чи іншої суспільно важливої теми.

Медіа-тероризм поряд із кібертероризмом є формами, у яких проявляється сучасний інформаційний тероризм. Такі форми передусім виникають через необізнаність населення та небажання аналізувати отриману інформацію.

К. Герасименко стверджує, що сутність полягає у спробах шляхом організації спеціальних медіа-кампаній дестабілізувати суспільство, створити у ньому атмосферу громадянської непокори, недовіри суспільства до дій та намірів влади й особливо – її силових структур, покликаних захищати суспільний порядок.

Яскравим прикладом використання терористами ЗМІ та мережі Інтернет є маніпулювання громадською думкою, поширення дезінформуючого впливу на суспільство, дискредитація офіційних органів публічної адміністрації з метою психологічного зомбіювання соціуму та поширення одновекторної інформації, що в результаті формує прийнятну для терористів ідеологію.

Під впливом медіа-тероризму індивід не здатен самостійно орієнтуватися в необмеженому інформаційному просторі доступних даних, тому що мас-медіа представлена сьогодні у вигляді інструментів для конструювання недостовірної реальності. Завданням цієї реальності є не відтворення та поширення достовірної інформації, а підкорення особистості невластивим їй судженням.

Поширення неправдивих відомостей, нав'язування ідей та поглядів, які суперечать демократичним цінностям громадян, вплив на суспільну свідомість, неповне відображення статистичних даних – всі ці та багато інших дій спрямовуються на дискредитацію органів влади та нашу країну в міжнародному політичному та культурно-ідеологічному просторі. Відсутність превентивних заходів та не завжди принципова позиція державних лідерів у цьому питанні лише загострює інформаційне протистояння та сприяє формуванню негативного іміджу країни на міжнародній арені.

Тож з медіа-тероризмом можна і потрібно вести грамотну, цілеспрямовану боротьбу різними методами. Але не всі методи стануть у нагоді. Одеський блогер Олександр Коваленко вважає, що блокування та заборона медіа-ресурсів, які маніпулюють свідомістю населення, – це помилковий напрямок в засобах ведення інформаційної протидії. В той же час 2 лютого 2021 року Президент України Володимир Зеленський ввів персональні санкції проти депутата ОПЗЖ Тараса Козака, який є номінальним власником телеімперії Віктора Медведчука. Санкції

накладені також на телеорганізації, які віщають під логотипами 112, Newsone та Zik. Наскільки таке безпрецедентне рішення ефективне у боротьбі з інформаційним тероризмом, можна буде оцінити лише згодом. Але наразі воно видається цілком обґрунтованим і на часі.

Список літератури

1. Коцур В. Тероризм і засоби масової інформації: межа об'єктивності і мас-медіального продовження терактів. *Політичний менеджмент*. 2009. №6. С. 167-172.
2. Манаєнко Д., Гамова І. Медіа-тероризм та проблеми боротьби з ним у сучасному суспільстві. URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/b834713145faf79086ceda048007cfe0.pdf>
3. Банк Р.О. Інформаційний тероризм як загроза національній безпеці України: теоретико-правовий аспект *Інформація і право*. 2016. № 1(16). С. 110-116.

СЕКЦІЯ 6
SECTION 6

ЕКОНОМІКА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА І АПК
ECONOMICS OF AGRICULTURE AND AGRO-INDUSTRIAL
COMPLEX

УДК 330:004

Пінчук С. С.

к.е.н., доцент
викладач економічних дисциплін
ВП «Боярський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів
і природокористування України»

ЦИФРОВІЗАЦІЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ФАКТОР ІХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Цифровізація сьогодні визнана світом необхідністю, механізм, що забезпечить економічне зростання та підвищення ефективності функціонування всіх галузей національної економіки завдяки здатності цифрових технологій позитивно впливати на результативність, вартісні аспекти та якість економічної, суспільно-політичної та особистої діяльності суб'єктів.

Цифрові технології слід розглядати як величезний ринок, так і платформу, базу, основу стабільності і конкурентоспроможності для всіх інших ринків. Саме тому використання сучасних інформаційно-цифрових технологій, темпи та обсяги цифрових перетворень мають бути пріоритетними для забезпечення розвитку аграрних підприємств.

Інформаційно-цифрові технології у сільському господарстві достатньо давно і успішно застосовують в країнах ЄС [1] та США [2]. На зміну традиційним приходять «розумні» агротехнології, які забезпечуються завдяки машинному навчанню та неймережам, цифровим платформам, 3D друку, робототехніці, біосенсорам та Big Data. Можливості для модернізації аграрної галузі величезні, сільське господарство у світі перетворюється з традиційної на високотехнологічну галузь, яка здатна створювати нові ринки для інноваційних рішень та розробок, для вирішення великої кількості практичних завдань. Настав час, коли інтелектуальні цифрові рішення

мають допомогти сільському господарству країни впоратися з проблемами підвищення продуктивності праці у галузі та забезпечити її сталий розвиток.

Цифровізація в АПК дозволить знизити ризики, адаптуватися до зміни клімату, підвищити врожайність сільськогосподарських культур та продуктивність тварин, своєчасно планувати польові роботи. Зниження витрат на виробництво продукції, підвищення її якості та конкурентоспроможності на основі ефективного використання ресурсів та науково-обґрунтованих підходів – це головне завдання цифровізації сільського господарства. Забезпечення необхідною інформацією сільських товаровиробників дозволить знизити транзакційні витрати на купівлю та продаж, спростити постачання продукції від поля до споживача, скоротити дефіцит у кваліфікованій робочій силі.

Аграрії прагнуть виробляти більше продуктів із меншими затратами ресурсів, тому потрібен суттєвий прорив у технологіях виробництва сільськогосподарської продукції. Працювати по-старому, «на око», у сільському господарстві без цифровізації – програти світову конкуренцію. Фермер, для того, щоб залишатися конкурентним на ринку повинен вміти прогнозувати пропозиції щодо своєї продукції залежно від попиту та пріоритетів споживачів. Для прийняття правильного «розумного» управлінського рішення, фермер має володіти сучасними цифровими технологіями такими, як супутникові знімки, алгоритми диференційованої обробки поля, високотехнологічні датчики, мобільні програми та GPS-системи. Це означає, що потрібно змінювати систему професійної підготовки, починаючи з сільських шкіл, коледжів та університетів, які повинні надати можливість фермеру опанувати ці нові знання. Знання швидко змінюються, і освіта має бути безперервною відповідно до сучасних вимог та завдань. Для цього фермери та агрономи мають використовувати доступні мобільні або онлайн програми, які при завантаженні даних про своє поле (координати, площа, тип культур, минула врожайність) отримують точні рекомендації щодо здійснення подальших дій з урахуванням аналізу багатьох чинників, як на своїй ділянці, так і у зовнішньому оточенні, комбінуючи дані з техніки, датчиків, дронів, супутника, інших зовнішніх програм. Фермер зможе самостійно простежити весь шлях просування продукту від поля до споживача, що гарантуватиме високу якість продукції, забезпечить потреби клієнтів та позитивно вплине на результати діяльності виробника. Цифрові технології дозволяють навчати фермерів, передовим методам роботи, і навіть дотримуватися єдиних стандартів виробництва.

Таким чином, цифровізація аграрного сектора має включати комплексний підхід – розробку та впровадження інформаційних та комунікаційних технологій, які дозволяють оптимізувати процеси по всьому ланцюгу виробництва: від фермера до споживача.

Сільське господарство – це ідеальне середовище застосування цифрових технологій, вони сприятимуть зростанню продуктивності сільськогосподарського виробництва та отриманню потужного позитивного ефекту його розвитку.

Список літератури

1. Matei, A., Savulescu, C. Empirical analysis of ICT, economic growth and competitiveness. The EU Proceedings of the International Conference On ICT Management For Global Competitiveness And Economic Growth In Emerging Economies (ICTM 2012), 201: 42-58.

2. Revenko N.S. The US Digital Economy in the Age of Information Globalization: Current Trends. USA and Canada: Economics, Politics, Culture, 2017, 8: 78-100.

СЕКЦІЯ 7 ||| **ЕКОЛОГІЧНА ЕКОНОМІКА І СТАЛИЙ РОЗВИТОК**
SECTION 7 ||| **ECOLOGICAL ECONOMICS AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

Басова А. В.

студентка третього курсу
факультету податкової справи, обліку та аудиту
Університет ДФС України

**РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ
ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Оскільки ресурси все ще обмежені, кожного разу, як ми вибираємо шлях їхнього використання, ми також вибираємо відмову від інших можливих варіантів. Вчені економісти використовують термін альтернативних витрат, щоб вказати на те, що потрібно втратити, щоб досягти бажаного. Фундаментальний принцип економіки: кожен вибір має альтернативну вартість.

Раціональне використання природних ресурсів нерозривно пов'язане з Концепцією сталого розвитку займає особливе місце як невід'ємна частина «сталого розвитку».

Зі зростом популярності Концепції сталого розвитку змінюється та розширюється зміст таких понять як зростання», «економічне зростання», «розвиток» і природне навколишнє середовище. Відповідно до цього, раціональне використання природних ресурсів посідає не останнє місце в цій Концепції [2].

Тому, відповідно до Концепції сталого розвитку, необхідно оцінювати не тільки зростання випуску товарів і послуг, що зазвичай інтерпретується як зростання ВВП, але і зміни в вартості природного капіталу. Зростання ВВП, яке донедавна вважалося основною економічною метою, більше не може бути показником економічного зростання в цілому, якщо при цьому зменшується кількість та погіршується якість природних ресурсів та зменшується природний капітал [2].

Раціональне використання природних ресурсів є досить складною категорією, оскільки раціональність не розглядається виключно з економічної точки зору і не оцінюється на її основі відомих показників, як економічний ефект або економічна ефективність. Сучасне тлумачення раціонального природокористування розглядається одночасно з трьох позицій: економічної, соціальної та екологічної [4, с. 305].

Отже, раціональне природокористування повинно включати діяльність, яка спрямована на задоволення потреб суспільства в цілому (виробництво), діяльність, що спрямована на збереження природних запасів та діяльність, яка спрямована на забезпечення екологічно чистого природного середовища для здоров'я та життя людей [1]. Інакше кажучи, раціональне природокористування – це системна діяльність, яка спрямована на забезпечення економічного та ефективного використання природних ресурсів, оптимального режиму їх відтворення та збереження здоров'я людини.

Раціональне використання ресурсів має безпосередній вплив на сталий розвиток. Тому ми стикаємося з дилемою: з одного боку – виробнича діяльність, що має безпосередній зв'язок з ефективністю використання ресурсів. З іншого боку, якість навколишнього середовища, від якої безпосередньо залежить способи використання природних ресурсів, визначається якість життя, яка є однією з підсумкових показників економічного розвитку країни.

На нашу думку, першочергове завдання створення таких гармонійних стосунків між природою та людством, які б задовольнили як екологічні, так і соціально-економічні потреби, це побудова механізму природокористування, що забезпечує повний баланс між інтересів держави, суспільства і людини у сфері охорони навколишнього середовища та раціонального застосування ресурсів.

Формування такого механізму повинно стати одним із пріоритетів держави. Ринок сам по собі не в змозі побудувати такий механізм, оскільки проблеми, що пов'язані з використанням природних ресурсів, їх відтворення, охорона навколишнього середовища, тощо потрапляють у категорію провалу. Держава має розробити норми раціонального природокористування, створити систему економічних стимулів для реалізації принципів раціонального використання ресурсів у практичній господарській діяльності та забезпечити здійснення заходів, спрямованих на вирішення проблем навколишнього середовища та моніторингу стану екології [2, 5].

Список літератури

1. Oxfam. Even it up: Time to end extreme inequality. 2014. URL: https://www-cdn.oxfam.org/s3fs-public/file_attachments/cr-even-it-up-extreme-inequality-291014-en.pdf
2. International Resource Panel. Global resources outlook 2019: Natural resources for the future we want. UN Environment Programme. 2019. URL: <https://www.resourcepanel.org/reports/global-resources-outlook>
3. UN Human Rights Council. Report by the Special Rapporteur on the issue of human rights obligations relating to the enjoyment of a safe, clean, healthy and sustainable environment. A/HRC/43/53. 2019. URL: <https://undocs.org/A/HRC/43/53>
4. Краєвський В. М. Облік аграрного потенціалу національного багатства: монографія. Київ: видавництво «Вік принт», 2015. 440с.
5. Резолюція 1803 (XVII) Генеральної Ассамблеї ООН "Неотъемлемый суверенитет над естественными ресурсами" URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_819#Text

УДК 502.33 : 332.2 : 631.1

Мартиненко В. О.

к. держ. упр., доцент,
доцент кафедри бізнес економіки та адміністрування
Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С.Макаренка

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЗЕМЛЕУСТРОЮ

У сучасних умовах постійної трансформації земель у межах землекористувачів та екстенсивної господарської діяльності виникають ризики безсистемного використання земельних ресурсів, зокрема, без прогнозування, планування та регулювання, що призводить до значних змін еколого-економічного стану земельних ресурсів. За цих умов виникає необхідність вирішення питання раціонального використання та відтворення земельних ресурсів особливо в регіонах із значним промисловим розвитком. В зв'язку з цим, питання еколого-економічного регулювання землеустрою стають актуальними, що і визначає тематику даної публікації.

Вітчизняний та закордонний досвід демонструє, що дієвим механізмом регулювання використання земельних ресурсів є землеустрій, який являє собою сукупність соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин та раціональну організацію території адміністративно-територіальних одиниць, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил [4].

Проте, на сьогодні питання організації землекористування є ще достатньо складним і потребує нових підходів його організації. Насамперед це пов'язано з постійною трансформацією земель у межах землекористувачів, процесами реструктуризації та модернізації у великих підприємствах, переважно з іноземним капіталом, а також з

постійно нерегульованим антропогенним навантаженням на земельні ресурси, припиненням робіт по боротьбі з ерозією ґрантів, засоленням, заболоченням земель, забрудненням їх важкими металами та хімічними речовинами, катастрофічним зниженням рівня гумусу в ґрантах, а також з наявністю застарілих інформаційних баз, низькою якістю планово-картографічних баз, що говорить про їх низьку об'єктивність, наукове обґрунтування та екологічно-економічну ефективність.

На регіональному рівні ситуація не краща, як зазначає Грещук Г.І., відбувається поступове втрачання відповідності категорій землі та інформації про землекористувачів земельних ділянок, так як значна частина новоутворених сільськогосподарських підприємств не володіє проектами землеустрою, які б забезпечували використання земельних ресурсів, наукове обґрунтування сівозміни та регулювання сільськогосподарської діяльності згідно з Законом України «Про землеустрій» [1, 4]. Крім цього, на нашу думку, негативно впливає на ситуацію яка складається в сфері земельних відносин, це відсутність ефективного механізму публічного адміністрування в сфері землеустрою.

З огляду на вищезазначене, та враховуючи зміни, що відбулися в земельній політиці держави, пов'язані з земельною реформою в Україні, цілком можна погодитися з думкою науковців [1, 2], що виходом із даної ситуації може стати запровадження комплексного еколого-економічного підходу до складання документації з землеустрою та включення процесів з землеустрою в основний процес господарської діяльності підприємств нашої країни [1].

При цьому особливу увагу слід приділяти раціональній організації території сільськогосподарських підприємств, установ і організацій з метою створення просторових умов для еколого-економічної оптимізації використання та охорони земельних ресурсів, впровадження прогресивних форм організації управління землекористуванням [2].

Щоб підвищити екологічно-економічну ефективність використання земельних ресурсів необхідно дещо удосконалити нормативно-правову базу з землеустрою, з метою посилення залучення ринкових інструментів до процесів регулювання земельних відносин в сфері землеустрою.

Забезпечення відповідної економічної ефективності та екологічної стабільності використання земельних ресурсів можливе лише за умови розробки науково-технічної землевпорядної документації, яка, на думку А. Тихонова і В. Феденко [5], повинна передбачати: раціональне економічне використання земельної ділянки; поліпшення екологічного стану ґрунту території підприємства; технологічні карти вирощування сільськогосподарських культур; забезпечення сільськогосподарського підприємства робочою силою; графічні матеріали щодо раціонального використання землекористування сільськогосподарських підприємств, його науково обґрунтованого землеустрою; проектування сівозмін на засадах контурно-меліоративної організації території.

Підсумовуючи вищезазначене, слід зазначити, що лише завдяки впровадженню екологічних та економічних заходів в систему розробки та затвердження документації з землеустрою ми зможемо вирішити усі вищеперераховані аспекти та створити умови для сталого розвитку територій і збалансованого землекористування.

Список літератури

1. Грещук Г.І. Землеустрій як екологічно-економічний інструмент забезпечення сталого розвитку. *Науковий вісник ХДУ. Економічні науки*. 2016. В. 21. Ч. 2. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_21/2/36.pdf

2. Дзядикевич Ю.В., Деякі аспекти землеустрою в Україні. *Інноваційна економіка*. 2018. № 5. URL: <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/294/>

3. Мартин А.Г. Сутність проектних рішень у сучасній документації із землеустрою. URL.: <http://www.zsu.org.ua>.

4. Про землеустрій : Закон України від 22 травня 2003 року № 858-IV. URL.: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/858-15>.

5. Тихонов А. Т. Наукові підходи до землеустрійного проектування агроформувань на засадах сталого розвитку землекористування / А. Т. Тихонов, В. П. Феденко // Землевпорядний вісник. – 2002. – № 4. – С. 23-26.

**СЕКЦІЯ 8
SECTION 8**

**ЕКОНОМІКА ТОРГІВЛІ ТА ПОСЛУГ
ECONOMICS OF TRADE AND SERVICES**

УДК 659

Сагайдак М. П.

доктор економічних наук, професор

Ватульова К. О.

студентка

Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана

**НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ
КОРПОРАТИВНИМ БРЕНДОМ (НА ПРИКЛАДІ
ТОВ «ТУРИСТИЧНА КОМПАНІЯ «МЕНЕСТІС»)**

У сучасних ринкових умовах важливість проблем управління торговою маркою багато в чому визначається розвитком конкуренції на споживчому ринку. Кількість нових товарів і послуг стрімко збільшується, як наслідок, першочерговим завданням менеджерів є проблема посилення уваги потенційних клієнтів. Експерти з брендингу вважають, що успіх туристичних товарів і послуг заснований на суб'єктивних перевагах, які сприймаються клієнтами. Ці переваги полягають в унікальності брендів, можливості клієнтів ідентифікувати туристичні бренди, тоді як функціональна цінність продукту може бути на другому місці. Актуальність бренд-менеджменту туристичного підприємства, просування його до впізнаваності залежать від ефективного бренд-менеджменту, який у майбутньому забезпечить стійкі конкурентні переваги бренду у свідомості клієнтів. Фактично на сучасному ринку необхідно вирішувати проблеми формування рекламних образів туристичного бренду в свідомості споживачів, що призводить до наявності емоційних мотивів у поведінці споживачів, які найчастіше переважають над раціональними.

Конкурентна боротьба за споживача на туристичному ринку ведеться наразі у двох сегментах – продуктовому та емоційному. У першому сегменті туристичне підприємство покращує свій туристичний продукт, розробляє систему лояльності, зацікавлює партнерів, розширює асортимент тощо. У другому сегменті йде боротьба за увагу споживача, за місце свого корпоративного бренду у свідомості людини, яка обирає з великої кількості туристичних агенцій.

Процес формування корпоративного бренду туристичного підприємства виконується за допомогою безперервного потоку інформації щодо діяльності ТОВ «Туристична компанія «Менестіс» у різних сферах, щодо конкурентних переваг туристичного підприємства на ринку туристичних послуг в цілому. Корпоративний бренд в Інтернеті може безпосередньо взаємодіяти з клієнтами та іншими групами стейкхолдерів, реагувати на їх потреби, тобто існує можливість безперервної взаємодії та отримання зворотного зв'язку [1].

Створення та просування корпоративного бренду ТОВ «Туристична компанія «Менестіс» в Інтернет-мережі передбачає пропозицію якісного туристичного продукту або послуги, інформування користувачів про існування інтернет-ресурсу туристичного підприємства, професійну роботу з клієнтами.

Посилення позицій корпоративного бренду ТОВ «Туристична компанія «Менестіс» за допомогою реклами передбачає використання різних інструментів таких як оптимізація сайту, контекстна реклама, банерна реклама, реклама у соціальних мережах тощо [2, с. 112]. Комплекс маркетингових комунікацій щодо посилення корпоративного бренду на туристичному ринку ТОВ «Туристична компанія «Менестіс» має бути орієнтований на всі групи стейкхолдерів компанії.

В першу чергу ТОВ «Туристична компанія «Менестіс» має оновити контент власного сайту розмістивши на сторінці про компанію свою місію, цінності, опис ключових груп стейкхолдерів. Також варто створити адаптовану версію сайту для різних гаджетів – мобільних телефонів, планшетів.

Наступним кроком має бути замовлення послуги з пошукової оптимізації сайту, щоб вивести його на першу сторінку запиту у пошукових мережах на різних мовах. Пошукова оптимізація (SEO) – це комплекс дій, який призводить до збільшення органічного трафіку з пошукових систем. Зазначений інструмент містить наступні елементи:

- аналіз стратегії пошукової оптимізації, аналіз ключових слів конкурентів;
- формування семантичного ядра з повним переліком пошукових запитів, ключових слів та словосполучень, які показують специфіку організації та містять повну інформацію про її товари;
- перевірка та аудит зворотних посилань;
- перевірка позицій сторінок сайту у пошукових системах [3].

Застосування пошукової оптимізації дозволить збільшити органічний потік відвідувачів сайту. Але для його подальшого розширення та зростання впізнаваності корпоративного бренду пропонуємо ТОВ «Туристична компанія «Менестіс» замовити також контекстну рекламу. Контекстна реклама є одним з видів онлайн-реклами, яка передбачає показ рекламних повідомлень, які максимально відповідають на запит користувача у пошуковій мережі.

Особливу увагу пропонуємо приділити просуванню корпоративного бренду компанії у соціальних мережах, з пріоритетністю мережі Instagram. Зокрема до плану розміщення постів доцільно включити таку тематику:

- місія компанії;
- цінності компанії;
- участь представників компанії у спеціалізованих заходах у сфері туризму;
- участь співробітників компанії у соціальних ініціативах тощо [2, с. 113].

Головними причинами активного впровадження соціальних мереж в економічну діяльність стали: збільшення відвідувачів електронних сторінок компаній, полегшення пізнавальних операцій запам'ятовування та розпізнання логотипів чи торгових марок, розширення масштабів охоплення цільових аудиторій, пробудження цікавості потенційних споживачів, встановлення та налагодження зворотного зв'язку з реальними та потенційними клієнтами, посилення ефекту «вірусного» розповсюдження інформації та її оперативне донесення до нових верств населення

Загалом можна відзначити, що посилення корпоративної ідентичності та корпоративного брендингу ТОВ «Туристична компанія «Менестіс», то у зв'язку з обмеженістю ресурсів підприємства пропонуємо на початковому етапі розвивати власних співробітників як амбасадорів корпоративного бренду. Для цього пропонуємо корпоративні соціальні ініціативи, в першу чергу, спрямувати саме на

співробітників. Крім того, завдяки, наприклад, корпоративному волонтерству можливо досягти впливу на інші групи стейкхолдерів, зокрема місцеві громади.

Список літератури

1. Офіційний сайт ТОВ «Туристична компанія «Менестіс». URL: <https://menestys.com.ua/>
2. Яцентюк С. В. Створення ефективної бренд-архітектури підприємства: світовий досвід та українська практика. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2019. № 1. С. 110-116
3. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2019. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-travel-tourism-competitiveness-report-2019>.

СЕКЦІЯ 9 SECTION 9

ЕКОНОМІКА ПРОМИСЛОВОСТІ ECONOMICS OF INDUSTRY

УДК 330.3

Павлова О. М.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки та природокористування
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Павлов К. В.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри підприємництва і маркетингу
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Новосад О. М.

докторант кафедри економіки та природокористування
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Данилюк М. Л.

студент кафедри економіки та природокористування
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГООЩАДНОСТІ В ГОСПОДАРСЬКОМУ ОБІГУ

З кожним роком все більшої актуальності набувають проблеми обмеженості енергетичних ресурсів та їх неощадливе використання. Саме орієнтація на енергоощадження є головним напрямом розвитку енергетики країни. Важливою проблемою за цих умов є неефективне використання паливно-енергетичних ресурсів. Реалізація ефективної політики підвищення енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива надасть Україні можливість створити умови для зниження рівня енергоемності валового внутрішнього продукту, оптимізації структури енергетичного балансу держави шляхом зростання обсягів використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива, вторинних енергоресурсів, впровадити дієвий механізм реалізації державної політики у сфері енергоефективності, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива.

У Законі України «Про енергетичну ефективність» зазначається, що енергозбереження визначено як кількісне співвідношення між роботою, послугами, товарами або енергією на виході та витраченою енергією на вході [4]. Досліджуючи досвід європейських країн щодо забезпечення енергоощадності, слід зазначити, що у жовтні 2014 року Європейською Комісією була прийнята Кліматична та енергетична рамкова угода, яка визначає рівень кліматичної нейтральності шляхом модернізації

енергетичної системи та інвестування у зелені технології. У довгостроковій стратегії ЄС до 2050 року щодо кліматичних дій передбачається формування економіки з нульовим рівнем викидів парникових газів. Дана ціль відповідає зобов'язанням ЄС щодо глобальних кліматичних дій відповідно до Паризької угоди [1].

Енергоефективність економічної системи можна визначати як стан, за якого досягнення цілей та виконання функцій системи забезпечується за мінімальних витрат енергії, а саме позитивне відношення результатів використання енергетичних ресурсів до обсягу їх споживання для отримання заявлених результатів [3]. На відміну від енергозбереження, спрямованого перш за все на зменшення енергоспоживання, енергоефективність – це ефективне використання наявної енергії. У цьому контексті зміна енергоефективності має розглядатись як мета або результат управління проектами у сфері енергоефективності. Зменшення витрат усіх видів енергетичних ресурсів є не стільки метою управління енергоефективністю, скільки засобом досягнення мети.

Основними ознаками, характерними для енергозбереження, можна назвати абсолютне зниження споживання паливно-енергетичних ресурсів в результаті їх раціонального використання, ефективне використання первинних (природних) невідновлюваних ресурсів, а також залучення в господарський обіг поновлюваних джерел енергії (сонячна, вітрова, термальна, біопаливо тощо). Раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів – це досягнення максимальної ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів за наявного рівня розвитку техніки та технології, одночасного зниження техногенного впливу на навколишнє природне середовище, що виявляється у зниженні їх питомих витрат на виробництво одиниці продукції, виконання робіт і надання послуг встановленої якості [1].

Таким чином, важливим на сьогодні є формування енергоефективного суспільства, здатного забезпечити енергоощадження в господарському обігу. Критерієм енергоефективності суспільства в Україні повинен бути одержаний результат по відношенню до витрат енергії і на енергію, розуміючи під результатом як виробництво ВВП, так і досягнення високої якості життя населення.

Список літератури

1. Данілкова А. Ю. Управління енергоефективністю промислових підприємств: дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.04. Хмельницький, 2016. 196 с.

2. Павлов К.В. Оцінка конкурентоспроможності регіональних ринків житлової нерухомості України : монографія. Луцьк : ПрАТ «Волинська обласна друкарня», 2018. 482 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/15676/1/final.pdf>.

3. Павлова С. І. Управління проектами енергоефективності промислових підприємств. 2018. Інтелект XXI. № 4. С. 78–82. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2018/2018_4/15.pdf

4. Про енергетичну ефективність : Закон України від 21.10.2021 р. № 1818-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1818-20#n4362050> long-term strategy. URL: https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2050_en/.

5. Стрішенець О.М., Павлов К.В. Особливості конкурентних відносин на регіональних ринках нерухомості. Науковий вісник ужгородського університету. Серія «Економіка». Збірник наукових праць. Випуск 1 (47). Том 2. Ужгород, 2016. С. 35-38.

6. Стрішенець О.М., Павлов К.В. Теоретичні аспекти конкуренції на регіональних ринках житлової нерухомості. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки : журнал. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. № 3 (11). С. 7-12.

Нікітюк О. О.

студентка кафедри обліку і аудиту,
Приазовський державний технічний університет

ВПЛИВ МЕТАЛУРГІЙНОГО ВИРОБНИЦТВА НА ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН КРАЇНИ

Згідно до офіційної статистики, більш ніж 90% викидів шкідливих речовин в атмосферу здійснюються підприємствами металургії, енергетики та коксохімії. Крім викидів в атмосферу, металургійні підприємства використовують до 20-25% води від загального її споживання промисловими підприємствами та істотно забруднюють поверхневі води.

Переважна частка речовин, що забруднюють атмосферне повітря у результаті діяльності металургійних підприємств, представлена викидами коксохімічного, агломераційного, доменного та сталеплавильного виробництва. У залежності від пануючих вітрів, забруднення атмосферного повітря на територіях, де розташовані металургійні підприємства, може спостерігатися в радіусі 20-50 км. Металургійний комплекс є одним з найбільш потужних споживачів води та джерел забруднення водних об'єктів України. Виробництво 1 тони сталевого прокату потребує споживання 180-200 м³ води. При цьому 30-40% стічних вод металургійних підприємств забруднені шкідливими речовинами, серед яких присутні, зокрема, феноли, ціаніди, марганець, залізо, хром, миш'як, ванадій та ін. [1].

Незважаючи на існуючі заходи з ефективного використання оборотної води, понад 4% усього використання води із природних джерел припадає на чорну металургію. Щорічно у поверхневі водні об'єкти потрапляє до 1 млн. м³ стічних вод, з яких понад 85% є токсичними. Разом із стічними водами відходить значна кількість забруднюючих речовин, у тому числі сульфати, хлориди, сполуки важких металів тощо. В результаті скидів забруднених стічних вод металургійних підприємств у водоймищі збільшується кількість токсинів, значна кількість яких випадає поблизу місця скиду, підвищується температура води, погіршується кисневий баланс (утворюється масляна плівка на поверхні водоймища). Потрапляння шкідливих речовин у водойми може призвести до загибелі водних організмів та порушення природних процесів самоочищення водоймищ. Шкідливий вплив на людей, тварин, мікроорганізми та рослинний світ у цілому мають багато металів, їх сполуки та інші неорганічні речовини, які містяться у стічних водах металургійних підприємств [2].

В промисловості України головними причинами, що призвели до загрозливого стану довкілля, є:

– застарілі технології виробництва та обладнання, висока енергомісткість та матеріаломісткість, що перевищують у два-три рази відповідні показники розвинутих країн;

– високий рівень концентрації промислових об'єктів;

– несприятлива структура промислового виробництва з високою концентрацією екологічно небезпечних виробництв;

– відсутність належних природоохоронних систем (очисних споруд, оборотних систем водозабезпечення тощо), низький рівень експлуатації існуючих природоохоронних об'єктів;

– відсутність надійного правового та економічного механізмів, які стимулювали б розвиток екологічно безпечних технологій та природоохоронних систем;

– відсутність належного контролю за охороною довкілля [3].

Для розв'язання проблем, пов'язаних з чорною металургією, слід впроваджувати нові технології плавлення металу, зводити очисні споруди, використовувати відходи металургії в інших виробництвах: коксовий газ – для синтезу азотних добрив, шлаки доменного виробництва – у цементній промисловості, тощо. Шкідливий вплив підприємств чорної металургії на довкілля можна суттєво зменшити використанням різних технологічних заходів та спеціального для цих цілей обладнання.

Список літератури

1. Сайт «Зелений світ – Друзі Землі» URL: <http://zsfoe.org/?p=3906#:~:text=%D0%91%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%88%20%D0%BD%D1%96%D0%B6%2090%25%20%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%B8%D0%B4%D1%96%D0%B2%20%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%B4%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D1%85,%D1%82%D0%B0%20%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%BE%20%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D1%80%D1%83%D0%B4%D0%BD%D1%8E%D1%8E%D1%82%D1%8C%20%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%85%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D1%96%20%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D0%B8>
2. Сайт «Навчальні матеріали онлайн» URL: https://pidru4niki.com/70483/ekologiya/zabrudnennya_gidrosferi
3. Студентська бібліотека «Букліб» URL: <https://buklib.net/books/23380/>

СЕКЦІЯ 11 ||| ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ SECTION 11 ||| ENTREPRENEURSHIP, TRADE AND EXCHANGE ACTIVITIES

Коноплянко Д. О.
аспірант,

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ПРИРОДА СТРАТЕГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО СКЛАДОВИХ

Ефективно побудована система стратегічного управління підприємством забезпечує його фінансову стійкість, конкурентоспроможність та ефективне функціонування на ринку. Високий рівень стратегічного мислення та управління керівника підприємства або менеджерів є одним із вирішальних факторів розвитку та досягнення цілей діяльності. Натомість недостатнє усвідомлення значущості планування та відсутність стратегічного мислення може бути ознаками неякісного управління підприємством.

Нестабільність у бізнес-середовищі вимагає від менеджменту розв'язання проблем пристосування підприємства до тих змін, що відбуваються у зовнішньому середовищі. Зміни у середовищі, нестабільність умов, в яких веде діяльність підприємство – усе це впливає на методи прийняття управлінських рішень. Виникає потреба щодо формування стратегічних пріоритетів підприємства у довгостроковій перспективі.

Успіх підприємства цілком пов'язаний з розвитком стратегічного потенціалу, особливо вважаючи розвиток бізнесу України в наш час. Від нього залежать стратегічні можливості підприємства, ресурси використовуються ефективніше, можливості та резерви підприємства значно збільшуються.

Стратегічний потенціал формується за умов реалізації стратегічних напрямків розвитку, а не лише залежить від потенційних можливостей. Весь час теоретичному і практичному аспектам стратегічного потенціалу підприємства не приділялось достатньо уваги.

Як економічна одиниця стратегічний потенціал об'єднує декілька функцій. Він сприяє максимальному розкриттю обсягів виробництва продукції за умов оптимального і повного використання ресурсів. Також він впливає на здатність підприємства передбачати ймовірні зміни зовнішнього довкілля та спроможність на них реагувати.

В чому ж суть поняття «стратегічний потенціал»?

Поняття «стратегічного потенціалу» О. В. Березін розкриває, як наявні ресурси, які сприяють виживанню підприємства серед конкурентів. Це також ресурси, які може використати підприємство [1].

Є. В. Лапін вважає, що це не просто можливості, а ті, що є при найбільш ефективному використанні ресурсів [3].

Обмежені наявні ресурси підприємства для отримання глобальних результатів, які залежать від умов навколишнього середовища – таке визначення стратегічного потенціалу доводить В. Б. Горбань [2].

В.В. Пастухова у своїй монографії «Стратегічне управління підприємством: філософія, політика, ефективність» доводить, що стратегічний потенціал – це перш за все можливості досягнення стратегічної мети завдяки правильному використанню ресурсів [4].

Відмінностей у трактуванні поняття «стратегічний потенціал» багато, але всі науковці виділяють три основні його характеристики. Це ресурси, компетенції та цілеспрямованість.

Виділяють такі види основних ресурсів. По-перше, це технічні ресурси. До них відносяться особливості обладнання, інвентарю, матеріалів на виробництві. По-друге, це кадрові ресурси. До них належать кваліфікаційні робітники з можливістю реалізувати завдання на підприємстві. По-третє, це технологічні ресурси. Ними є зміни та інновації, наукові розробки. Далі йдуть просторові ресурси. Це територія підприємства, характер виробничих приміщень, комунікації. До ресурсів організаційної структури системи управління належать керівна система. А саме її характер і гнучкість та проходження керівних впливів. Під інформаційними ресурсами розуміють оцінку інформації про внутрішній та зовнішній уклад підприємства з можливістю її розширення та підвищення ймовірності. Останнім ресурсом є фінансовий. До нього відносять стан активів та їх ліквідність, можливість отримання кредитів. Як ми бачимо, всі ресурси розкривають різноманітні можливості підприємства, які потрібні для отримання стратегічних цілей, тобто стратегічні можливості.

Ефективне використання стратегічного потенціалу є запорукою успішної діяльності підприємства. Стратегічний потенціал відіграє провідну роль у багатьох процесах підприємства. Це і доцільне використання ресурсів, реалізація і розробка стратегії, цілей та напрямків розвитку. В статті розібрані такі поняття як склад, структура, методи аналізу і дослідження стратегічного потенціалу підприємства.

Список літератури

1. Березін О. В. Завдання та механізм оптимізації структури потенціалу підприємства. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економіка. 2007. №4. Т. 2. С. 20-28.

2. Горбань В.Б. Управління стратегічним потенціалом машинобудівного підприємства. URL: <http://intkonf.org/gorban-vb-upravlinnya-strategichnim-potentsialom-mashinobudivnogo-pidprijemstva/>

3. Лапін Е.В. Экономический потенциал предприятия как экономическая категория. Науковий вісник Чернівецького торговельно економічного інституту КНТЕУ. 2002. №2. С. 380-385.

4. Пастухова В.В. Стратегічне управління підприємством: філософія, політика, ефективність : монографія. Київ : Національний торгово-економічний університет. 2002. 302 с.

УДК 331.104.22

Пустовіт О. Г.

старший викладач кафедри «Підприємництво та туризм»,
Одеський національний морський університет

Кузьмичьова В. В.

студентка 2 курсу

Науково-навчального інституту морського бізнесу,
Одеський національний морський університет

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІОНІКИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ УМОВ РОБОТИ В КОМПАНІЇ

В сучасних умовах без правильно підібраних кадрів і злагодженої команди неможлива продуктивна робота будь-якої бізнес-системи. І соціоніка виступає важливим інструментом, який, враховуючи соціонічний тип людини, допоможе під час підбору кадрів для формування ефективної команди, підвищить мотивацію колективу до роботи і дасть змогу до розвитку компанії.

Соціоніка – це наука про закони комунікації в соціумі, яка вивчає процес обміну інформацією між людиною та зовнішнім світом, тобто те, яким чином люди сприймають, переробляють і видають інформацію [5]. А соціонічний тип людини (всього існує 16 типів) – це тип психіки людини, яка визначається ступенем усвідомленості інформації, одержуваної людиною про різні аспекти світу. Соціотип визначає способи отримання та обробки інформації, можливості людини при взаємодії з навколишньою дійсністю, його сильні і слабкі сторони [3].

Згідно соціонічної теорії, соціотип людини незмінний протягом усього життя, хоча інформаційне наповнення різних функцій та аспектів може змінюватися [1, с. 5 – 7]. Соціоніка дає можливість передбачати характер відносин і міру ділової, інформаційної та психологічної сумісності людей навіть до того, як вони будуть поєднані в єдиний колектив [2]. Крім того, використовуючи соціонічний підхід, можна пояснити не лише потенційні можливості людини на конкретній посаді, а й стосунки з працівниками інших соціотипів. Цей підхід важливо застосовувати у прогнозуванні поведінки працівників у динамічних умовах бізнесу та у вирішенні виробничих конфліктів.

Для ведення бізнесу потрібна ділова логіка (робота з фактами, організаційні здібності), інтуїція (пошук нового і нестандартного), почуття моменту часу, прогнозування, вольові якості. Інші аспекти також потрібні у бізнесі, але вони менш затребувані [4].

Підібрати ефективну команду для компанії нелегко, але можна спрогнозувати реакцію співробітника на той чи інший вплив, мотивувати його на отримання максимальної ефективності для компанії, спрогнозувати максимальний комфорт для працівника у роботі [6].

При використанні індивідуальної орієнтації за видами діяльності в бізнесі можливо:

- правильно вибрати найбільш відповідний для певної людини вид діяльності, де б вона могла найповніше проявити свої здібності;
- краще зрозуміти себе, виявити свої слабкі й сильні сторони;
- зрозуміти інших людей і, виходячи з цього, будувати відносини з конкретними людьми в бізнес просторі;
- будувати взаємини з колегами в колективі, виходячи з їхніх особливостей;
- вносити корективи до власної поведінки.

Соціонічний підхід у бізнесі допомагає кожній компанії підвищити продуктивність праці та економічну ефективність з наступних причин: він дозволяє успішно вибирати претендентів на вакантні місця, ніж створювати потенційні проблеми підприємству; він дає можливість підібрати кадровий склад компанії найбільш гармонійно, убезпечити від потенційних конфліктів, ситуацій, що гальмують

розвиток компанії; знаючи, до якого соціотипу належить людина, можна краще мотивувати для досягнення вагоміших результатів, що у результаті однозначно призведе до підвищення ефективності роботи усього колективу. І за рахунок соціонічно грамотного підбору та розміщення кадрів економляться реальні кошти та час.

Список літератури

1. Аугустинавичюте А. Социон: основы соционики //Соціоніка, ментологія та психологія особистості, 1996. № 4. С. 5 – 7.
2. Букалов О.В., Карпенко О.Б., Чикирисова Г.В. Эффективный менеджмент і кадровий консалтинг з використанням соціонічних технологій. URL: <https://library.socionic.info/efektivnij-menedzhment-ii-kadrovij-konsalting-z-vikoristannyam-sociioniichnih>
3. Гуленко В. Менеджмент слаженной команды. Соционика для руководителей. URL: <https://bookap.info/socionica/gulenco2/gl29.shtm>
4. Гуров С.А., Алексеенко М.А. Соционический подход в бизнесе. URL: https://obe.ru/journal/2018_4-12/gurov-s-a-alekseenko-m-a-sotsionicheskij-podhod-v-biznese/
5. Зінченко В. Соціоніка – інформаційна психологія спілкування. URL: <https://osvita.ua/school/method/teacher/3748/>
6. Побегайлов О.А., Воронин А.А. Некоторые аспекты подбора и отбора кадров. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/nekotorye-aspekty-podbora-i-otbora-kadrov>

УДК 657.471

Адамик В. В.

к. е. н., доцент, доцент кафедри
менеджменту і міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка»

Монастирська Х. О.

здобувач освіти
Національний університет «Львівська політехніка»

Гірна Х. В.

здобувач освіти
Національний університет «Львівська політехніка»

ОПТИМІЗАЦІЯ ЗБУТОВИХ ВИТРАТ В ПРОЦЕСІ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Актуальність проблеми оптимізації збутових витрат обумовлена низкою факторів. Собівартість являється одним із узагальнюючих показників підприємства, котрі відображають ефективність використаних ресурсів, а так само використання необхідної бази задля обчислення прибутку, вдосконалення діяльності підприємства. Ефективність діяльності підприємства залежить від формування собівартості з таких причин: витрати виступають найважливішим елементом при визначенні справедливої і конкурентоспроможної продажної ціни; інформація щодо собівартості часто лежить в основі прогнозування та управління виробництвом і витратами; знання собівартості необхідно для визначення сальдо матеріальних рахунків на кінець звітного періоду.

Поняття «витрати на збут» в основному пов'язують із роботою відділу збуту, відділу маркетингу чи відділу реклами – все залежить від специфіки діяльності та побудови організаційної структури управління підприємством. Дане уявлення відповідає визначенню категорії «центр витрат», яке охарактеризує його як структурний підрозділ, в якому має споживання ресурсів і де можна розрахувати відповідні витрати [1]. Крім цього центри витрат розглядаються як «структурні

підрозділи підприємства, в яких здійснюється формування, планування, облік і контроль витрат виробництва з метою управління споживанням ресурсів», їх ототожнюють зі структурними підрозділами підприємства [2, 3].

До витрат на збут належать [4,5]: витрати, пов'язані з реалізацією продукції (товарів): витрати на утримання підрозділів, що займаються збутом продукції (товарів), рекламу, доставку продукції споживачам тощо; витрати на оплату послуг, пов'язаних із збутом продукції, витрати на транспортування продукції до станції відправлення на внутрішньому ринку і до кордону України при експорті тощо. Склад і характеристика витрат на збут регламентується також Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [6].

Сучасні методи оптимізації витрат на збут мають бути гнучкими, простими у використанні, надавати в оперативному порядку необхідну для прийняття управлінських рішень інформацію. На нашу думку, максимальний ефект підприємствам нададуть тільки комплексні програми зниження витрат, а не окремі дії. Кожна з таких програм може включати кілька проектів, які в різні періоди часу реалізуються підприємством з метою зниження витрат. Основними програмами скорочення витрат є: робота зі зниження трудомісткості бізнес-процесів; перегляд принципу компенсації персоналу; оптимізація продуктів і каналів розподілу; оптимізація використання активів і капіталу; робота зі зниження закупівельних цін; зміна технологій з метою зменшення витрат.

Крім того, за умов сьогодення постають питання щодо сучасних методів оптимізації витрат, які застосовуються на практиці в умовах функціонування вітчизняних підприємств: функціонально-вартісний аналіз; таргет-костинг; кайзен-костинг; LCC-костинг; EVA-костинг; Just-in-time; XYZ-аналіз; ABC – аналіз; метод збалансованості; бюджетування; оперативно-заявочна компанія; аутсорсинг. Але кожен із них має свої переваги й недоліки та може бути застосований у певних умовах.

Лише з урахуванням специфіки вищенаведених методів після проведення їх комплексного аналізу можна виділити заходи, що є доцільними у сучасних умовах діяльності того чи іншого підприємства.

Список літератури

1. Хорнгрен Ч. Т., Фостер Дж. Бухгалтерський учет: управленческий аспект: учебник / под ред. Я. В. Соколова. Москва: Финансы и статистика, 2003. 416 с.
2. Олех Н. Л. Система управління витратами виробництва за центрами відповідальності. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 4 (118). С. 143-150.
3. Медвідь Л. Г. Управлінський облік витрат на надання освітніх послуг: теорія та практика. *Глобальні та національні проблеми економіки. МНУ ім. В.О. Сухомлинського*. 2014. № 2. С.134-137.
4. Рекомендації Центральної спілки споживчих товариств України (Укоопспілка) «Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств» від 28.07.2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0719732-11/ed20111117/find?text=%C2%E8%F2%F0%E0%F2%E8+%ED%E0+%E7%E1%F3%F2>
5. Наказ Міністерства енергетики України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо прогнозування техніко-економічних показників діяльності вугледобувних підприємств» від 17.11.2011 р. № 719. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0719732-11/ed20111117/find?text=%C2%E8%F2%F0%E0%F2%E8+%ED%E0+%E7%E1%F3%F2>
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затверджені наказом Міністерства Фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

УДК 331.105.5

Мариненко Н. Ю.

д.е.н., професор,
професор кафедри економіки та фінансів,
Тернопільський національний технічний
університет імені Івана Пулюя

Маряш М. В.

здобувач вищої освіти, гр. ПП-21,
Тернопільський національний технічний
університет імені Івана Пулюя

БІЗНЕС-ІНКУБАТОРИ І БІЗНЕС-АКСЕЛЕРАТОРИ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ІНІЦІАТИВ

До початку пандемії та карантинних обмежень, згідно статистичних даних, кількість зареєстрованих підприємців в Україні зростала. Проте у 2020 році зафіксовано тенденції до зниження цього показника на 20% порівняно із 2019 роком. Також помітною проблемою є закриття ФОП (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка кількості ФОП в Україні у 2020 році

Джерело: [1]

Крім наслідків карантинних умов, на початкових етапах господарювання підприємці стикаються також із низьким рівнем компетенцій та/або поінформованості щодо процесів/етапів створення власної справи, необхідної документації та її оформлення, вибору бізнес-моделі, стратегії розвитку, ведення бухгалтерського обліку, пошуку інвесторів тощо.

Ситуація докорінно змінюється із появою бізнес-інкубаторів і бізнес-акселераторів, метою яких є сприяння розвитку стартапів та можлива підтримка бізнесу і надалі. Бізнес-інкубатор – це організація, що займається підтримкою проектів початківців та вже діючих підприємців на всіх етапах розвитку: від розробки ідеї до її комерціалізації [2]. Наявність та функціонування таких організацій спрощує роботу для підприємців у більшості індустрій. Завдяки діяльності бізнес-інкубаторів сектором малого бізнесу було створено близько 80% нових робочих місць у Європі та США. Їх перевагою є навчання, підтримка та консультації, які вони надають. Серед недоліків можна відзначити обмежену кількість часу для консультацій. Бізнес-акселератори – компанії, які пропонують

навчальні програми для підприємців протягом 3-6 місяців в обмін на частину компанії або на інших умовах. Під час навчання стартапери отримують підтримку менторів – досвідчених фахівців, підприємців, топ-менеджерів [3].

У розвинених країнах світу існує значна підтримка таких організацій, їх створюють при університетах і коледжах (наприклад, фаблаби). До послуг, які вони надають, можна віднести: пошук послуг, матеріалів, оренди за нижчими цінами, ніж на ринку, коворкінг-зони; адміністративні та технічні послуги (юридична допомога, допомога з веденням бухгалтерського обліку і т. п.); пошук інвесторів (за потреби); масштабування; розвиток персоналу (тренінги, навчальні курси, освітні івенти тощо).

Отже, бізнес-інкубатори і бізнес-акселератори можуть допомогти зміцнити і покращити позиції української економіки завдяки підтримці малого та середнього бізнесу, підвищити їх конкурентоспроможність на внутрішньому й зовнішньому ринках, пролонгувати життєвий цикл бізнесу, зменшити кількість банкрутств, допомогти підприємцям-початківцям тощо.

Список літератури

1. «Ревучий» 2020-й: як український бізнес пережив карантинно-кризовий рік. URL: <https://youcontrol.com.ua/data-research/biznes-2020-analitika/>.
2. Юлія Цибульська. Бізнес-інкубатор: що це, для кого та навіщо там бути бізнесу. URL: <https://business.dii.gov.ua/cases/iniciativi/biznes-inkubator-so-ce-dla-kogo-ta-naviso-tam-buti-biznesu>
3. Бізнес-акселератори в Україні та світі. URL: <https://buduysvoe.com/publications/biznes-akselatory-v-ukrayini-ta-sviti>

СЕКЦІЯ 12

SECTION 12

УДК 332.1

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА DEVELOPMENT OF PRODUCTIVE FORCES AND REGIONAL ECONOMICS

Олександренко І. В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування
Луцький національний технічний університет

Маньковська О. О.

студентка,
Луцький національний технічний університет

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Забезпечення високих темпів розвитку економіки будь-якого регіону вимагає активізації інвестиційних процесів, що дозволить швидко оновлювати виробничі потужності, підвищувати конкурентоспроможність та експортний потенціал певного регіону, а також забезпечувати динамічний процес інноваційних зрушень. Поряд із цим, активна інвестиційна діяльність регіону є рушієм його фінансової стабільності, що є досить вагомим критерієм його розвитку в умовах бюджетної децентралізації. Регіони, у яких інвестиційна діяльність є досить диференційованою за напрямками та сферами вкладання коштів, мають змогу забезпечувати достатню кількість робочих місць, сприяти підвищенню платоспроможності населення та формувати стійкий соціальний розвиток.

Одним із важливих чинників низького рівня розвитку інвестиційної діяльності в регіонах України є дефіцит інвестиційних ресурсів, джерелом формування яких в основному виступають власні кошти суб'єктів господарювання регіону, кошти фінансово-кредитних установ, місцевих бюджетів, державного бюджету, нерезидентів та власні заощадження населення. Аналіз джерел фінансування інвестиційної діяльності в регіонах України свідчить, що протягом 2016-2020 років, найбільшу частку джерел фінансування капітальних інвестицій становили власні кошти підприємств. У таблиці 1 відображено питому вагу власних коштів в джерелах фінансування капітальних інвестицій в регіонах України.

Таблиця 1

**Динаміка частки власних коштів підприємств
у фінансуванні капітальних інвестицій в регіонах України**

Регіони України	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Вінницька	66,59	68,36	76,79	69,4	52,12
Волинська	62,94	60,12	60,69	42,42	36,85
Дніпропетровська	87,4	85,66	83,26	76,18	69,92
Донецька	87,98	84,9	82,62	81,29	72,61
Житомирська	69,31	60,32	62,65	66,63	43,18
Закарпатська	55,54	47,49	46,26	34,64	43,78
Запорізька	82,47	83,17	73,37	79,72	51,92
Івано-Франківська	58,3	47,73	55,4	46,48	43,78
Київська	47,94	55,44	64,5	52,59	40,15
Кіровоградська	81,28	77,13	76,97	75,28	61,19
Луганська	72,86	55,65	58,62	57,32	46,71
Львівська	57,22	54,99	51,49	52,77	35,74
Миколаївська	61,92	76,39	69,45	71,91	48,48
Одеська	70,67	62,13	60,76	65,67	51
Полтавська	69,56	75,89	70,37	81,02	52,64
Рівненська	48,87	56,02	46,11	50,1	39,77
Сумська	68,48	68,04	69,42	66,88	52,38
Тернопільська	57,79	52,6	60,27	54,46	45,54
Харківська	65,02	57,3	56	48,92	43,93
Херсонська	73,34	59,35	60,6	33,59	33,12
Хмельницька	43,92	48,34	64,91	60,46	47,2
Черкаська	72,44	70,92	76,2	68,6	43,41
Чернівецька	38,29	37,73	35,7	29,33	32,13
Чернігівська	78,75	73,95	74,96	71,8	51,98
м. Київ	74,65	75,06	76,51	69,57	61,79

**Розраховано за джерелом [1]*

Загалом, виявлено, що окрім власних коштів підприємств регіону, значну роль у фінансовому забезпеченні інвестицій в регіонах України відіграють кошти місцевого та державного бюджету. Понад 10% джерел фінансування капітальних інвестицій займали кошти державного бюджету у 2020 році, у таких регіонах: Донецька, Запорізька, Луганська, Миколаївська (18,3%), Полтавська, Рівненська, Сумська, Хмельницька, Черкаська області [1]. Щодо коштів місцевих бюджетів, то більше 10% їх обсягу в джерелах фінансування інвестицій у 2020 році були наявними у Житомирській, Закарпатській, Івано-Франківській, Луганській, Одеській, Рівненській, Харківській та Херсонській областях, де у 2020 році незначними були обсяги власних коштів підприємств, спрямованих на інвестування [1].

Поряд з цим, аналіз обсягу капітальних інвестицій в Україні показує, що в окремих регіонах вагому частку джерел фінансування капітальних інвестицій становили кошти населення, які були спрямовані в житлове будівництво. Зокрема, лідируючі

позиції за питомою вагою власних коштів населення на будівництво житла, в обсязі капітальних інвестицій в регіоні у 2020 році займали Закарпатська (17,45%), Івано-Франківська (13,88%), Львівська (11,17%), Тернопільська (17,67%) і Чернівецька області (19,18%). Це пояснюється тим, що в даних регіонах, окрім Львівської області, незначна кількість виробничих підприємств, низький розвиток промисловості, що відповідно свідчить про те, що інвестиції в даних регіонах в значному обсязі здійснюються самим населенням в будівництво житла. Щодо Львівської області, що значна частка коштів населення в будівництво житла в загальному обсязі капітальних інвестицій, пов'язана зі зменшенням загальному обсягу капітальних інвестицій у 2020 році на 23,9% та зі зменшенням обсягу капітальних інвестицій, здійснених за рахунок власних коштів підприємств в результаті їх збиткової діяльності [1].

Підсумовуючи вище зазначене, варто свідчити, що кожний із регіонів різниться структурою джерел фінансування інвестиційної діяльності, що обумовлено низкою факторів, головними серед яких є: спеціалізація виробничих підприємств; розвиток окремих галузей; забезпеченість природними ресурсами; наявність стратегічно важливих об'єктів для розвитку національної і регіональної економіки; географічне розташування.

Список літератури

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України: URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.12.2021).

**СЕКЦІЯ 13
SECTION 13**

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ
ACCOUNTING, ANALYSIS, AND AUDIT**

Височіна І. О.

студентка

Київського національного економічного
університету ім. В. Гетьмана,

Ходзицька В. В.

к.е.н, доцент кафедри

бухгалтерського обліку і консалтингу,
Київського національного економічного
університету ім. В. Гетьмана

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛІТИЧНИХ РАХУНКІВ ДЛЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Для будь-якого підприємства важливо забезпечити надійність, стабільність своєї діяльності, результативність використання власного капіталу. Основою міцного становища організації є її фінансова стійкість, на яку впливають зовнішні та внутрішні чинники, зокрема ефективність господарських і фінансових операцій, наявність неплатоспроможних чи недобросовісних дебіторів та інших.

Основним документом, що регулює питання дебіторської заборгованості підприємства, є Національне положення (стандарт) обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [1]. Відповідно до нього, дебіторська заборгованість визначається як сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Згідно з цим стандартом, дебіторську заборгованість поділяють на короткострокову (термін погашення протягом або менше дванадцяти місяців) та довгострокову (термін погашення після дванадцяти місяців з дати балансу).

Необхідно застосовувати аналітичний розріз, який може охарактеризувати стан заборгованості: 361/Х/1 «Нормальна дебіторська заборгованість»; 361/Х/2 «Сумнівна дебіторська заборгованість»; 361/Х/3 «Безнадійна дебіторська заборгованість».

Щоб застосувати таку систему аналітичних рахунків з обліку дебіторської заборгованості необхідно виконати такі послідовні облікові операції:

1) залежно від термінів погашення відобразити дебіторську заборгованість на відповідних аналітичних рахунках;

2) контролювати терміни та повноту погашення дебіторської заборгованості;

3) в разі встановлення фактів невчасності погашення здійснення переведення такої заборгованості до складу сумнівної з виконанням відповідного запису на бухгалтерських рахунках;

4) надати інформації про виникнення сумнівної заборгованості управлінському персоналу для вжиття заходів щодо її інкасації;

5) підготовка по закінченню звітного місяця на основі даних аналітичних рахунків управлінського звіту для визначення потенційних обсягів монетаризації дебіторської заборгованості на наступні звітні періоди.

Інформація про дебіторську заборгованість відображається у формі 1 – Звіті про фінансовий стан та формі 5 – Примітках до річної фінансової звітності. Дебіторську заборгованість відносять до майна підприємств та відображають у відповідних розділах активу балансу за принципом розташування в порядку зростання ліквідності активів.

Список літератури

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затв. Наказом МФУ від 08.10.99 № 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (дата звернення: 12.10.2021)

2. Булат Г. В., Гуменюк А. Ф. Аналіз дебіторської заборгованості та напрями удосконалення управління нею. Вісник Хмельницького національного університету. *Економічні науки*. 2020. № 1. С. 222-226

УДК 657.3:330.338

Євсєєва О. О.

докт. екон.наук, професор,

професор кафедри обліку і аудиту,

Український державний університет залізничного транспорту

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗРАХУНКУ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОГО СТАНУ НА ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ ЗВІТНИХ ДАНИХ ДО АНАЛІЗУ

Управління фінансово-господарською діяльністю підприємств має ґрунтуватися на використанні структурованих та достовірних даних про фінансовий стан підприємства, основним інформаційним джерелом здійснення якого є показники діяльності суб'єкта господарювання, які в сучасних умовах акумулюються у фінансовій звітності, формування показників якої відбувається за рахунок даних бухгалтерського обліку, як складової частини науки про управління [1].

Розмаїття поглядів на методика оцінки фінансового стану призвело, з одного боку, – на закріплення наукового обґрунтування авторських підходів, а з іншого, – до десистематизації можливо розрахованих показників. В той же час, всі сучасні автори сходяться в думці про розрахунок цих показників на основі показників форм фінансової звітності [1].

Отже, інформація про фінансово-господарську діяльність підприємства акумулюється у показниках фінансової звітності, методологія визначення яких чітко прописана

діючим законодавством та формується через систематизацію даних на рахунках бухгалтерського обліку шляхом застосування методики складання звітності за встановленими НП(С)БО [2], П(С)БО [3] та іншими нормативними документами [4].

Одночасно порядок проведення аналізу фінансового стану підприємства за діючим законодавством регулюється Положенням «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації», затвердженим Наказом Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121 [5], яке визначає фінансовий стан підприємства як сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, реальні й потенційні можливості підприємства. В той же час на сьогодні Положення [5] можна вважати неактуальним, оскільки встановлена методика розрахунку показників фінансового стану за ним була доцільна до тих пір, доки не були прийняті зміни до діючих нині НП(С)БО [2] та П(С)БО [3], в результаті яких були кардинально переформатовані показники фінансової звітності за порядком їх формування та порядком шифрування у самій звітності за встановленими кодами її статей, внаслідок чого відбулася десистематизація розрахунку показників фінансового стану на основі показників фінансової звітності.

Окрім вищевказаного, для здійснення відповідних розрахунків в основу покладається і ще одна із методик оцінки фінансового стану, яка зафіксована чинним законодавством у нормативному документі «Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств» [6], пунктом 3.4. яких розкрито загальний алгоритм щодо послідовності здійснення аналізу:

- підготовка звітних даних до аналізу (технічна перевірка правильності заповнення фінансової звітності, приведення даних у порівняльний вигляд тощо);
- визначення критеріїв і показників оцінки фінансового стану (небагатьох найбільш важливих);
- обчислення показників за період, що аналізується;
- оцінка фінансового стану за показниками в динаміці;
- розробка конкретних заходів та прийняття управлінських рішень.

Не дивлячись на більш пізній час розробки даної Методики [6], тим не менш на сьогодні вона не втратила актуальність з точки зору змісту підходу, який закладено в ній щодо основи здійснення економічного аналізу показників фінансового стану саме за визначеними алгоритмічними процедурами. Мова йде про перший етап цієї Методики [6] (підготовка звітних даних до аналізу (технічна перевірка правильності заповнення фінансової звітності, приведення даних у порівняльний вигляд тощо)), якому, як правило, не завжди відводиться належна увага (а іноді ігнорується фахівцями), але саме ретельне виконання цього етапу закладає підґрунтя якісного аналізу, який складається з розрахунків показників фінансового стану на підставі фінансової звітності та можливості надання об'єктивних й неупереджених висновків щодо фактичного стану та подальшого розвитку суб'єкта господарювання.

Отже, вже на початковому етапі запровадження методики оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання необхідно визначитися із підходом, який буде покладено в основу аналітичної діяльності. Справа в тому, що для розрахунку показників фінансового стану використовуються показники балансу та звіту по доходи та витрати, які в сучасних умовах знаходять своє відображення у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан) на ___20__ р.» та формі № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за ___20__ р.», що встановлено НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2].

І справа навіть не в тому, що пунктом 4 розділу III «Якісні характеристики фінансової звітності та принципи її складання» НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до

фінансової звітності» [2] затверджена вимога щодо забезпечення можливості користувачам надавати порівнювальність фінансових звітів підприємства за різні періоди та фінансових звітів різних підприємств, а в тому як це забезпечити методологічно та технічно з метою усунення отримання некоректно розрахованих показників, що може призвести до перекручування інформації та хибних висновків.

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2] визначає баланс (звіт про фінансовий стан) як звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал, тобто баланс підприємства складається на кінець останнього дня звітного періоду. Звіт про фінансові результати розкриває інформацію про доходи, витрати, прибутки і збитки, інший сукупний дохід та сукупний дохід підприємства за звітний період.

Враховуючи, що переважна більшість показників фінансового стану підприємств розраховується на підставі даних форм 1 та 2, де за розрахунком одночасно приймають участь і показники форми 1, і показники форми 2, постає методологічна перепона проведення адекватних розрахунків, адже показники цих форм не є співставними за періодом, не дивлячись на їх поєднання одним звітним періодом, оскільки форма 1 надає дані «на дату» (тобто на кінець останнього дня звітного періоду), а форма 2 – «за звітний період». Є показники фінансового стану, які розраховуються й із застосуванням інших форм фінансової звітності (звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до фінансової звітності), показники по яких також містять інформацію «за звітний період».

За для вираженого здійснення першого етапу аналізу і оцінки фінансового стану – підготовки звітних даних до аналізу (технічна перевірка правильності заповнення фінансової звітності, приведення даних у порівняльний вигляд тощо) – нами пропонується виходити із мети аналізу та інформаційного забезпечення вихідними звітними даними, в такі можливі способи:

– використання даних форми № 1 без доведення їх до співставного вигляду – для проведення точкового (моментного) аналізу. Це дозволяє на підставі даних одного звітного періоду тим не менш здійснити аналіз в динаміці – на початок та на кінець звітного періоду;

– використання даних форми № 1 із доведенням до співставного вигляду (розрахунок так званого середньоарифметичного балансу за звітний період, що умовно переводить дані балансу із моментних показників в показники періоду). Це дозволяє на підставі даних двох та більше звітних періодів здійснити аналіз в динаміці по звітних періодах.

Зауважимо, при наявності даних тільки за один звітний період немає можливості оцінити дані в наявності, а тільки за рекомендованими або нормативними або галузевими показниками тощо.

При наявності даних за два та більше періодів є можливість адекватної оцінки показників і в динаміці, і в порівнянні із рекомендованими або нормативними або галузевими показниками тощо.

Отже, процедура підготовки звітних даних до аналізу (технічна перевірка правильності заповнення фінансової звітності, приведення даних у порівняльний вигляд тощо) є вкрай важливою в застосуванні будь-якої методики оцінки фінансового стану на підставі показників фінансової звітності суб'єкта господарювання та є запорукою якісного економічного аналізу.

Список літератури

1. Євсєєва О.О., Анікіна О.С., Нікуліна С.В. Актуальність формування універсального підходу до оцінки фінансового стану підприємства на основі

показників форм фінансової звітності. *Економічний простір* : збірник наукових праць. № 148. Дніпропетровськ : ПДАБА, 2019. С. 129–143.

2. Перелік національних стандартів бухгалтерського обліку і звітності. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SH000099.html.

3. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo.htm>.

4. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні. URL: http://kodeksy.com.ua/pro_buhgalters_kij_oblik_ta_finansovu_zvitnist.htm.

5. Положення «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації»: наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>.

6. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств: 28.07.2006. Центральна спілка споживчих товариств України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06#Text>.

Криктенко О. В.

студентка 4 курсу економічного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ФІНАНSOVA ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА: ЗНАЧЕННЯ, ХАРАКТЕРИСТИКА ТА СПОСОБИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Успішна діяльність будь-якого підприємства залежить від вміння керівників та працівників правильно розробляти плани подальшої діяльності підприємства і стратегії щодо отримання майбутніх перспектив, а також, уникнення можливих загроз та утисків з боку конкурентів. Для цього необхідно мати надійне джерело фінансових показників, що висвітлюватиме необхідну інформацію про всі процеси, операції та події, які відбуваються на підприємстві, його фінансовий стан на визначений період часу, та може забезпечити інформаційні потреби і запити внутрішніх та зовнішніх користувачів. Така відповідальність покладається саме на фінансову звітність.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» фінансова звітність – це «... звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства» [1].

Фінансова звітність складається з балансу (звіту про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до фінансової звітності[4]. Облікова інформація, перед внесенням до фінансової звітності, проходить етапи перевірки, аналізу, співставлення та доповнення. Фінансова звітність подається на дату її фактичної передачі за належністю.

Вся облікова інформація, яка подається у фінансовій звітності є загальнодоступною для будь-яких користувачів і повинна оприлюднюватися не пізніше визначених законодавством термінів для нормального функціонування. У разі потреби юридичних та фізичних осіб копій фінансової звітності, підприємство зобов'язане надати їм їх у порядку визначеному Законом України «Про доступ до публічної інформації» [2].

Нормативно-правові бази забезпечують ефективне і раціональне ведення бухгалтерського обліку та складання і подання фінансової звітності підприємства.

Впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності сприяє реформуванню обліково-аналітичного, інформаційного та методичного забезпечення діяльності підприємств. Так як методологічні засади МСФЗ застосовуються для досягнення

максимальної зрозумілості, доречності, достовірності та зіставності фінансової звітності підприємства [5].

Застосування МСФЗ забезпечує високу якість та об'єктивність облікової інформації про результати діяльності підприємства, яка розкривається у фінансовій звітності, що підвищує рівень довіри внутрішніх та зовнішніх користувачів. Таксономія UA XBRL МСФЗ спрощує, прискорює та удосконалює процес складання фінансової звітності, проте більшість підприємств не мають належного як інформаційного так і технологічного забезпечення для правильного застосування системи фінансової звітності, а персонал достатній обсяг знань щодо користування нею.

Автоматизація обліку забезпечує підвищення якості облікових даних фінансової звітності, адже інформаційні системи сприяють зменшенню впливу «людського фактору» тим самим знижують кількість помилок в облікових розрахунках та звітності. Також забезпечується оперативність та своєчасність складання та подання фінансової звітності до відповідних органів, так як інформаційні технології розширюють аналітичні можливості обліку та надають можливості аналізувати фінансовий стан підприємства.

Ефективним методом удосконалення складання та перевірки фінансової звітності є використання сучасних інформаційних систем та технологій. Найпоширенішими зарубіжними програмами є «1С:Підприємство», «Парус», «Галактика», проте вони досить складні в користуванні, мають завелику ціну, до того ж бюджетні установи України не мають права ними користуватися відповідно до Закону України «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» бюджетним установам заборонено користуватися системами «1С:Підприємство», «Галактика», «Парус» [3].

До відомих вітчизняних облікових програм належать такі програми як «MASTER:Бухгалтерія», «Дебет Плюс», «Bookkeeper». Ці програми мають досить хороший функціонал, нескладне користування і ціни в них є доступними.

Таким чином, фінансова звітність відображає фінансовий стан підприємства і є необхідною як для внутрішніх так і для зовнішніх користувачів щодо прийняття відповідних рішень. Саме повна, достовірна та своєчасна облікова інформація є джерелом виявлення переваг підприємства, які можна покращити, та недоліків, які надалі необхідно усунути. Тому фінансова звітність відіграє важливу роль в діяльності підприємства.

Список літератури

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 року № 996-XIV/Верховна Рада України.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
2. Про доступ до публічної інформації, Відомості Верховної Ради України, 2011 року, № 32, 2939-VI, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.
3. Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій): Закон України від 28 квітня 2017 р. №133/217/Рада національної безпеки і оборони України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0004525-17>.
4. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 року № 73.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.
5. Мельник Т.Г. Розвиток національної системи бухгалтерського обліку і контролю в Україні в умовах євроінтеграції: монографія. / Т.Г. Мельник, В.Г. Швець, Б.А. Засадний та ін. Київ: Видавництво «Кондор», 2017. 226 с.

УДК 657.28

Пашенко Д. В.

студентка відділення обліку та фінансів
Черкаський державний бізнес коледж

Науковий керівник:

Криворучко М. Ю.

к.е.н, доцент кафедри обліку та фінансів
Черкаський державний бізнес коледж

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ (НА ПРИКЛАДІ ПП «ХАЦЬКИ-АГРО»)

В розгляді організації обліку грошових коштів підприємства «Хацьки-Агро» нами було виявлено, що підприємство виплачує заробітну плату працівникам через касу підприємства. Для того, щоб знизити обіг грошових коштів на підприємстві, пропонується впровадити зарплатний проект.

Зарплатний проект – це домовленість між підприємством та банком, який обслуговує це підприємство про розрахунки з оплати праці, виплати премій та інших виплат співробітникам на картки.

Документальне оформлення зарплатного проекту здійснюється таким чином:

1. Кожний працівник повинен написати заяву про згоду отримувати заробітну плату та інші виплати на картку.

2. Видається наказ по підприємству про запровадження зарплатного проекту, який підписує керівник підприємства. До цього наказу додається список працівників, які дали свою згоду на отримання заробітної плати у такий спосіб.

3. Укладається договір з обговоренням умов відкриття та обслуговування карткових рахунків з банком на кожного працівника окремо [1, с. 80].

Всі інші документи, які потрібні будуть банку подаються у електронному вигляді через систему Клієнт-Банк.

Для того, щоб порахувати витрати та оцінити ризики підприємства необхідно здійснити порівняльний аналіз двох методів виплати заробітної плати працівникам, який наведено у табл. 1.

Отже, виходячи з порівняльного аналізу виплати заробітної плати на картку та через касу працівникам підприємства можна зробити висновок:

1. Незначна перевага відбувається у витратах понесених на введення зарплатного проекту, ніж у виплаті готівки через касу.

2. При введенні зарплатного проекту присутня значна економія робочого часу.

Іншим напрямком удосконалення обліку грошових коштів на підприємстві «Хацьки-Агро» пропонується повна автоматизація обліку грошових коштів. Підприємство користується програмою «М.Е.Дос», але ця програма не виконує функції системи повної автоматизації бухгалтерського обліку, в тому числі і грошових коштів. Програма «М.Е.Дос» забезпечує лише подачу звітності в контролюючі органи, в статистику та обмін електронними документами з контрагентами.

Для того, щоб полегшити роботу бухгалтерів на підприємстві «Хацьки-Агро» з обліку касових операцій, розрахунків з постачальниками та покупцями, з підзвітними особами, розрахунків по заробітній платі, обліку коштів на банківських рахунках та інших грошових операцій на підприємстві бажано встановити програму «1С: Підприємство».

В дану програму входять комплекс модулів, які дозволяють:

1. Автоматично підраховувати підсумкові суми.

2. Корегувати і змінювати інформацію безпосередньо в базі даних без змін структури та алгоритму роботи програми.

**Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції
«Актуальні питання економіки, фінансів, обліку і права»**

3. Скласти Касову та Головну книги, прибуткові і видаткові касові ордери та іншу документацію.

4. У повному обсязі автоматизувати облік касових, банківських, розрахункових операцій, підраховувати грошові кошти на поточному рахунку [2, с. 228].

Таблиця 1

**Порівняльний аналіз виплати заробітної плати працівникам
на ПП «Хацьки-Агро»**

Місяць	Виплата на картку			Виплата через касу			Відхилення
	Витрати	Вартість, грн	Час, год	Витрати	Вартість, грн	Час, год	
1	2	3	4	5	6	7	8
2022	110 705 грн		0,5	110 550 грн		7,75	155 грн (Переважає виплата через касу). По витраті часу переважає виплата на картку (7,25 хв).
	Відкриття карток	0	-	Заправка автомобіля та проїзд в обидві сторони	550	3,25	
	Обслуговування картки	0	-	Перебування в банку	-	1,5	
	Перерахування коштів на картку	110 000	0,5				
	Відсоток за перерахування коштів	660	-	Виплата заробітної плати	110 000	3	
	Банківське обслуговування	45	-				
2023	97 118 грн		0,5	97 260 грн		6,5	142 грн; 6 год (Переважає виплата коштів на картку).
	Перерахування коштів на картку	96 500	0,5	Заправка автомобіля та проїзд в обидві сторони	760	3	
	Відсоток за перерахування коштів	579	-	Перебування в банку	-	1	
	Банківське обслуговування	39	-	Виплата заробітної плати	96 500	2,5	
2024	75 486 грн		0,5	75 630 грн		7	144 грн; 6,5 год (Переважає виплата коштів на картку)
	Перерахування коштів на картку	75 000	0,5	Заправка автомобіля та проїзд в обидві сторони	630	3	
	Відсоток за перерахування коштів	450	-	Перебування в банку	-	1	
	Банківське обслуговування	36	-	Виплата заробітної плати	75 000	3	
Разом:	283 309 грн		1,5	283 440 грн		21,25	131 грн; 19,75 год.

*розраховано автором

**Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції
«Актуальні питання економіки, фінансів, обліку і права»**

Але деякі підприємства для того, щоб не купляти програму «1С:Підприємство» наймають нового працівника для виконання певних обов'язків. Тому, пропонуємо порівняти витрати та визначити, який з зазначених методів для підприємства буде кращим. Порівняльний аналіз висвітлено у табл. 2.

Таблиця 2

Порівняльний аналіз методів здійснення документування

Рік	Програма «1С:Підприємство»		Найманий працівник		Відхилення
	Витрати	Вартість, грн	Витрати	Вартість, грн	
1	2	3	4	5	6
2022	40 211 грн		95 160 грн		54 949 грн (Перевага в автоматизації)
	Встановлення програмного забезпечення	34 000	Заробітна плата за рік	78 000	
	Проходження навчання з програмою бухгалтерами підприємства	1511	ЄСВ	17 160	
	Плата за обслуговування програми	4700			
2023	4 700 грн		95 160 грн		90 460 грн (Перевага в автоматизації)
	Плата за обслуговування програми	4 700	Заробітна плата за рік	78 000	
			ЄСВ	17 160	
2024	4 700 грн		95 160 грн		90 460 грн (Перевага в автоматизації)
	Плата за обслуговування програми	4 700	Заробітна плата за рік	78 000	
			ЄСВ	17 160	
Разом:	49 611 грн		285 480 грн		235 869 грн

**розраховано автором*

Отже, можна сказати, що якщо придбати програму «1С:Підприємство», то вона окупиться менше чим за рік порівнюючи з найманням нового працівника. Прибутковість підприємства через три роки при використанні програми буде більша на 235 869 грн, аніж при найманні нового працівника на підприємство.

Ще одним удосконаленням, пропонується впровадження банківських карт пайовикам для отримання орендної плати за земельні паї.

Підприємство «Хацьки-Агро» в своїй діяльності використовує сільськогосподарські угіддя (рілля), яких має в оренді 1500 га. Дані сільськогосподарські угіддя знаходяться у користуванні в оренді від пайовиків, кількість яких перевищує 700 осіб. Цим особам кожного року нараховується та виплачується орендна плата через касу підприємства. Проведення розрахунків з пайовиками займає великий обсяг робочого часу (не менше 60 робочих днів) бухгалтера-касира та бухгалтерів підприємства.

Для того, щоб спростити роботу працівникам відділу бухгалтерії в період виплати орендної плати пайовикам, пропонується відкрити банківську картку для кожної особи-орендодавця.

Відкриття банківських карток можна здійснити шляхом укладення угоди з банком про проведення даного об'єму робіт на території підприємства. Працівники банку повинні приїхати на підприємство з потрібною документацією для оформлення карток. Кожен пайовик пише заяву на відкриття картки і до неї додає копію свого паспорту і ідентифікаційного коду. Після виготовлення карток підприємство в електронному

**Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції
«Актуальні питання економіки, фінансів, обліку і права»**

вигляді подає в системі «Клієнт-Банк» платіжне доручення з прикладенням до нього списку пайовиків з вказанням сум орендної плати до виплати.

Пропонуємо порівняти два способи розрахунку по орендній платі за земельні паї з пайовиками. Це дасть змогу показати, який з наведених методів розрахунку буде ефективнішим для підприємства.

Таблиця 3

**Порівняльний аналіз двох методів виплати орендної плати
на ПП «Хацьки-Агро»**

Рік	Виплата на картку			Виплата через касу			Відхилення
	Витрати	Вартість, грн	Час, год	Витрати	Вартість, грн	Час, год	
1	2	3	4	5	6	7	8
2022	1 703 200 грн		5	1 701 000 грн		60,75	2 200 грн (Перевага в виплаті через касу); 55,75 год (Перевага в виплаті на картку)
	Відкриття карток	-	-	Заправка автомобіля	1000	0,75	
	Обслуговування картки	-	-	Перебування в банку	-	4	
	Перерахування коштів на картку	1 700 000	5				
	Відсоток перерахування коштів	1700	-	Виплата орендної плати	1 700 000	56	
	Банківське обслуговування	1500	-				
2023	1 903 400 грн		5	1 901 200 грн		61,25	2 200 грн (Перевага в виплаті через касу);
	Перерахування коштів на картку	1 900 000	5	Заправка автомобіля	1200	0,75	
	Відсоток за перерахування коштів	1900	-	Перебування в банку	-	4,5	56,25 год (Перевага в виплаті на картку)
	Банківське обслуговування	1500	-	Виплата орендної плати	1 900 000	56	
2024	1 903 400 грн		5	1 901 500 грн		61,75	1 900 грн (Перевага в виплаті через касу); 56,75 год. (Перевага в виплаті на картку)
	Перерахування коштів на картку	1 900 000	5	Заправка автомобіля	1500	0,75	
	Відсоток за перерахування коштів	1900	-	Перебування в банку	-	5	
	Банківське обслуговування	1500	-	Виплата орендної плати	1 900 000	56	
Разом:	5 510 000 грн		15	5 503 700 грн		183,75	6300 грн; 168,75 год.

**розраховано автором*

Виходячи з даного порівняння видно, що хоч затрати понесені на виплату орендної плати через касу мінімально більші ніж виплата на карткові рахунки, але відбувається велика економія робочого часу затраченого на виплату на карткові рахунки ніж через касу.

Отже, спосіб розрахунку по виплаті з пайовиками по орендній платі за орендовані земельні ділянки на картки значно зменшить об'єм роботи, що в перспективі дасть змогу бухгалтерам приділити більше уваги для виконання інших посадових обов'язків.

Запропоновані нами напрямки удосконалення обліку грошових коштів дасть змогу підприємству перевести всі свої розрахунки у безготівкову форму, що дозволить заощадити велику кількість часу та засобів.

Список літератури

1. Ананська М.О., Пильнева Н.О., Полозов М.О. Шляхи удосконалення організації обліку грошових коштів на прикладі підприємств оптової торгівлі. *Економіка: реалії часу*. 2014. №4(14). С. 78-83.
2. Коблянська Г.Ю. Облік і контроль грошових коштів у комп'ютерному середовищі. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. Київ, 2014. №1. С. 228-232.

УДК 331:657

Мельник Т. Г.

к. е. н., доцент,
доцент кафедри обліку та аудиту,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИПЛАТАМИ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Суб'єкти господарювання при веденні господарської діяльності використовують найману працю, що передбачає наявність розрахунків за виплатами персоналу. Для прийняття управлінських рішень щодо продуктивності праці персоналу, обліку його робочого часу, забезпеченості персоналом, тощо, власники або уповноважені ними особи (керівники) підприємства повинні володіти необхідною інформацією, яка накопичується, систематизується та узагальнюється в системі обліку (бухгалтерського, управлінського). Облікове забезпечення є одним із елементів інформаційного забезпечення управління виплатами персоналу.

Облікове забезпечення управління виплат персоналу може здійснюватися в такій послідовності, залежить від підприємства, як суб'єкта господарювання: ідентифікація управлінських рішень щодо управління персоналом; визначення сукупності та повноти інформаційного забезпечення управління; аналіз діючої системи обліку і звітності відносно забезпечення управлінського персоналу необхідною інформацією; ідентифікація проблем щодо обліку розрахунків за виплатами персоналу; пропозиції щодо покращення облікового відображення розрахунків за виплатами персоналу [1, с. 715].

Основними даними, які підлягають аналізу управлінським персоналом підприємства щодо виплат працівникам та на підставі яких і можуть прийматися управлінські рішення є: склад та якість персоналу підприємства, штатний розпис, фонд оплати праці, робочий час та/або виробіток кожного працівника (залежить від форми оплати праці), види виплат персоналу, забезпечення мінімального розміру заробітної плати (нині це 6500 грн – мінімальна заробітна плата), періодичність виплат (строки та періодичність виплати заробітної плати працівникам регулюються ст. 115 КЗпП та ст. 24 Закону України «Про оплату праці») [2,3], суми утриманих та сплачених податків (податок з доходів фізичних осіб (ставки залежать від виду виплат) і зборів (військовий збір – 1,5%), обов'язкових внесків (сьогодні це ЄСВ (22%, 8,41%, 5,1%, 5,5% – витрати підприємства), вартість для підприємства соціального пакета та ін.

В системі бухгалтерського обліку інформація про виплати персоналу систематизується на бухгалтерському рахунку 66 «Розрахунки за виплатами

**Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції
«Актуальні питання економіки, фінансів, обліку і права»**

працівникам» за видами виплат [4,5] (*поточні виплати; виплати по закінченню трудової діяльності; інші довгострокові виплати працівникам; виплати при звільненні; виплати інструментами власного капіталу підприємства*) відповідно до вимог або НП(С)БО 26 «Виплати працівникам», або МСБО 19 «Виплати працівникам». Для недопущення додаткових витрат (фінансові санкції табл. 1) підприємство має належним чином оформляти трудові відносини із персоналом.

Таблиця 1

Відповідальність за порушення законодавства про працю

Порушення	Сума штрафу з 01.01.2022 р., грн	Підстава – ст. 265 КЗпП
Фактичний допуск працівника до роботи без оформлення трудового договору (контракту), оформлення працівника на неповний робочий час у разі фактичного виконання роботи повний робочий час, установлений на підприємстві, та виплати зарплати (винагороди) без нарахування та сплати ЄСВ та податків; - повторне порушення протягом 2 х років з дня виявлення порушення	10 МЗП (65000 грн) на момент виявлення порушення за кожного працівника, стосовно якого скоєно порушення (<i>до платників єдиного податку групи 3 застосовується попередження</i>); 30 МЗП (195000 грн) на момент виявлення порушення за кожного працівника, стосовно якого воно скоєно	Абз. другий ч. 2 Абз. 3 ч. 2
Порушення встановлених строків виплати зарплати працівникам, інших виплат, передбачених законодавством про працю, більш як за один місяць, виплата їх не в повному обсязі	3 МЗП (19500 грн) на момент виявлення порушення	Абз. 4 ч. 2
Недотримання мінімальних державних гарантій в оплаті праці	2 МЗП (13000 грн) на момент виявлення порушення, за кожного працівника, стосовно якого воно скоєно	Абз. 5 ч. 2
Недотримання встановлених законом гарантій та пільг працівникам, які залучаються до виконання обов'язків, передбачених законами України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про альтернативну (невійськову) службу», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»	4 МЗП (26000 грн) на момент виявлення порушення за кожного працівника, стосовно якого скоєно порушення (<i>для платників єдиного податку групи 3 – попередження</i>)	Абз. 6 ч. 2
Недопущення до проведення перевірки з питань додержання законодавства про працю, створення перешкод у її проведенні	3 МЗП (19050 грн) на момент виявлення порушення	Абз. 7 ч. 2
Недопущення до проведення перевірки, створенні перешкод при її проведенні з питань виявлення неоформлених трудових відносин та виплати зарплати (абз. 2 ч. 2)	16 МЗП (104000 грн) на момент виявлення порушення	Абз. 8 ч. 2
Порушення інших вимог законодавства про працю, крім передбачених абз. 2–8 ч. 2; - повторне таке порушення протягом року	1 МЗП (6500 грн) за кожне таке порушення 2 МЗП (13000 грн) за кожне таке порушення	Абз. 9 ч. 2 Абз. 10 ч. 2

Джерело: узагальнено за [2]

Узагальнення інформації про виплати персоналу підприємство здійснює у фінансовій (Баланс(звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)), статистичній звітності (№ 1-ПВ (один раз на 2 роки) «Звіт про умови праці, пільги та компенсації за роботу зі шкідливими умовами праці»; № 1-ПВ (місячна, квартальна) «Звіт із праці»; № 3-борг (місячна) «Звіт про заборгованість з оплати праці») на основі аналізу якої управлінський персонал підприємства приймає відповідні рішення щодо ефективності роботи та виплат персоналу.

Список літератури

1. Попова В.Д., Колотило Ю.І. Облік оплати праці: проблеми та напрями удосконалення облікового забезпечення управління персоналом. *Молодий вчений*. № 10 (74). жовтень, 2019 р. С.714 – 721. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/10/149.pdf>
2. Кодекс законів про працю України, затверджено Законом № 322-VIII від 10.12.71. Дата оновлення № 1667-IX від 15.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення 03.02.22)
3. Про оплату праці, Закон України від 24 березня 1995 року № 108/95-ВР. Дата оновлення № 440-IX від 14.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 03.02.22)
4. НП(С)БО 26 «Виплати працівникам», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.10.2003 № 601. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1> (дата звернення 03.02.2022)
5. МСБО 19 «Виплати працівникам». URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%2019_ukr.pdf (дата звернення 03.02.2022)

УДК 338

Петров В. В.

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
факультету податкової справи, обліку та аудиту
Державного податкового університету

ФОРЕНЗІК ЯК ІНСТРУМЕНТ БОРОТЬБИ З ВНУТРІШНЬОКОРПОРАТИВНИМ ШАХРАЙСТВОМ

Кожна компанія, що здійснює господарську діяльність часто стикається з діями своїх співробітників, що шкодять фінансовому результату компанії від її діяльності, а саме з: шахрайством, комерційними та фінансовими махінаціями або з ризиками їх появи. Для виявлення таких дій співробітників чи пов'язаних осіб недостатньо примітивних методів операційного аудиту, через те, що майже завжди неправомірні дії шахраїв є ретельно спланованими та прихованими від такого виду аудиту. Тож, керівництву організації слід докладати додаткових зусиль, задля мінімізації махінацій та шахрайства шляхом проведення спеціалізованого аудиту та фінансового контролю. В умовах сучасності, в Україні, особливо значущою областю знань, що виступає головним інструментом для боротьби з внутрішньокорпоративним шахрайством та стоїть на стику обліку, аудиту та статистики є форензик.

Наведемо декілька трактувань поняття форензик від вітчизняних та зарубіжних вчених. Федорова С.Н. визначає форензик, як форму експертного дослідження, що проводиться на запрошення керівників, інвесторів та акціонерів з метою розкриття шахрайства та виявлення ризиків в організації. Суйц В.П., визначає форензик як сукупність незалежних ініціативних послуг, що надаються аудиторськими, консалтинговими та іншими спеціалізованими компаніями для власників, ради директорів компаній, які мають різні організаційно-правові форми. А Rehman A., Hashim F трактують форензик як багатопрофільну область, що розглядає та заперечує цивільні, кримінальні, економічні та фінансові претензії (будь то ділові або особисті), ґрунтуючись на теоріях, методах та процедурах в галузі права, аудиту, бухгалтерського обліку, фінансів, економіки, психології, соціології та кримінології, рамках встановлених політичних, соціальних параметрів та чітко визначених

правових юрисдикцій [1 ; 2; 3].

Головною метою проведення процедури форензик є виявлення невідповідностей у фінансовій звітності компанії. Багато компанії викривляють данні задля отримання кредитів або задля збереження анонімності акціонерів компанії чи задля привласнення коштів шляхом шахрайства. Форензик є саме таким інструментом, який дозволяє виявити викривленні данні, та що найважливіше, якщо буде виявлено факт шахрайства – повернути втрачені кошти чи їх частину для компанії [4].

Об'єктами форензику є усі внутрішні процеси, діяльність та фінансові результати підприємства.

Проведення форензику заключається у чотирьох етапах: попередньому, аналітичному, оціночному та звітному. Попередній етап – проведення попередньої експертизи бізнесу клієнта; визначення взаємовідносин з контрагентами та перевірка можливих конфліктів; узгодження схеми взаємодії з клієнтом. Аналітичний етап – збирання та аналізування отриманої від клієнта інформації (форензик-спеціалісти вивчають та аналізують дані бухгалтерського й податкового обліку, фінансову звітність, інформацію щодо судових спорів, аудиторські висновки за минулі періоди, акти звірки взаєморозрахунків, дані щодо кредиторської заборгованості, документацію щодо організації системи безпеки). Оціночний етап – виявлення й оцінювання недоліків в системі внутрішнього контролю, оцінювання ризиків, контроль діяльності, інформація, комунікація й моніторинг. Звітний етап – документальне оформлення всіх дій, які виконувались у процесі надання послуг, а також результатів цих процесів і запропонованих рекомендацій [5].

Результатом є розрахунок сум завданих збитків компанії та розслідування дій співробітників що призвели до такого результату, звіт у якому надані консультації та подальші можливі дії керівництва, співбесіда з підозрюваними для заключення «угод» щодо повного чи часткового повернення грошових коштів чи активів, а також, у разі необхідності – представлення інтересів замовника у суді з відповідними доказами проти підозрюваних осіб.

Для розуміння важливості проведення форензик «чек-апу» потрібно привести твердження, озвучене кращим аудитором України Артемом Ковбелем, про те, що у кожній компанії та на кожному підприємстві крадуть, питання тільки у величині об'єму.

Більше того, навіть якщо підприємство проходить аудиторські перевірки кожного року – це може не захистити від махінацій з боку співробітників, через те що аудитори можуть бути у змові з шахраями, тому, або операції щодо яких були махінації не підпадають під такі, що повинні перевірятись незалежними аудиторами.

На відміну від аудиту, при проведенні форензику використовують додаткові методи, такі як: опитування контрагентів, розвідка шляхом вивідування інформації всередині компанії, опитування персоналу, вивчення відкритих джерел, вивчення переписок співробітників та видаленої документації. Проведення процедури форензик особливо потрібне, якщо нещодавно було виявлено випадки шахрайства з боку контрагентів, знизився рівень прибутку у компанії або власник не бере участі в операційному управлінні компанією. Також другорядними передумовами виникнення внутрішньокорпоративного шахрайства є безконтрольність за економічною безпекою компанії, відсутність ведення управлінського обліку, масове звільнення співробітників або одночасне звільнення декількох співробітників з одного відділу [6].

Можна зафіксувати, що у зв'язку з поширенням випадків шахрайств у внутрішньокорпоративному секторі в Україні постає завдання захисту бізнесу від неправомірних дій зловмисників та збереження ділової репутації компанії. Найбільш

ефективним та дієвим інструментом у вирішенні даної проблеми виступає форензик, що майже точно гарантує незалежність у висновках та зфокусованість на максимізації вигод для замовника при його проведенні.

Список літератури

1. Федорова С.Н. Форензик как отдельный вид экспертного исследования в экономике. URL : <https://doi.org/10.21869/2223-1560-2017-21-6-143-149>
2. Суйц В.П. Форензик: методы и методика финансового расследования. URL : https://auditfin.com/fin/2014/6/fin_2014_61_rus_07_04.pdf
3. Rehman A., Hashim F. Forensic Accounting on Corporate Governance Maturity mediated by Internal Audit: A Conceptual Overview. *Advances in Economics, Business and Management Research*. 2018. P.37.
4. Соломіна Г.В. Форензик – інструмент фінансового розслідування діяльності підприємства. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка*. № 2 (10). 2018. С.48-55.
5. Ковбель А.І. Форензик – страва, яку подають холодною! URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/forenzik-strava-jaku-podajut-holodnoju-818886.html>
6. Семенець А. О. Форензик аудит як ефективний засіб антикризового управління торговельною діяльністю. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-4-280-287>

Степаненко О. П.

студентка 4 курсу економічного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ ДОХОДІВ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ)

Недосконалість чинного законодавства України, а також бажання підприємств максимізувати власні прибутки створюють умови для здійснення порушень і зловживань у веденні обліку доходів. У сучасних економічних умовах вітчизняні підприємства відображають витрати більш повно й об'єктивно, ніж доходи, що пов'язано з особливостями їх контролю [2].

З заниженням доходів підприємства йде зниження бази оподаткування підприємства і, відповідно, суми сплачуваних податків. Це, у свою чергу, призводить до такого негативного явища, як тінізація економіки. Саме тому проблема повноти та своєчасності відображення доходів є основною проблемою обліку доходів підприємств.

Фінансовий результат визначається шляхом співставлення доходів і витрат діяльності підприємства і може бути прибутком або збитком, що, у свою чергу, приводить до зростання або зменшення власного капіталу відповідно. І саме отриманий фінансовий результат характеризує якість діяльності підприємства.

Тому фінансовий результат можна характеризувати як якісний показник діяльності підприємства, який визначається як різниця між доходами та витратами і призводить до зростання (прибуток) або зменшення (збиток) власного капіталу. У законодавстві України не розглядається окремо таке поняття, як «фінансові результати».

Зокрема, у частині законодавчих актів з бухгалтерського обліку визначено лише сутність окремих дефініцій «прибуток» та «збиток». Відповідно до даного стандарту прибутком є сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати, а збитком – навпаки, перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати [4].

Єдиним легальним шляхом для оптимізації сплати податків є введення податкового планування на підприємстві. Воно передбачає вибір організаційно-

правової форми та видів діяльності підприємства, вибір облікової політики, вибір найоптимальніших умов для підприємства під час укладання договорів, планування податкових платежів і призводить до зменшення податкових зобов'язань.

Зміна або розширення видів діяльності суттєво впливають на суму податкових платежів, адже кореляція виду діяльності та системи оподаткування є головним чинником у керуванні сплачуваними податками. Підприємство, яке, за можливості, вибирає спрощену або загальну систему оподаткування, може ефективніше управляти податковим навантаженням або фінансовим результатом в процесі своєї господарської діяльності [3].

Податкове планування дозволить приймати якісні управлінські рішення та оптимізувати податкове навантаження підприємства. Особливої уваги потребує оподаткування доходів. Впровадження розробленого алгоритму обліково-інформаційного забезпечення податкового планування щодо мінімізації податкових платежів, якими оподатковується дохід від реалізації товарів, дасть змогу не лише планувати податкові платежі, а й виявляти та контролювати фактори, що впливають на їх зміни.

Ще однією проблемою обліку доходів підприємства є відсутність єдиної інформаційної загальнодержавної (міжгалузевої) бази норм і нормативів для обліку та контролю за доходами підприємства. Така інформаційна база вкрай необхідна Україні, адже, як свідчать статистичні дані, матеріаломісткість вітчизняної продукції у два-три рази вища, ніж у країнах Заходу. Це може означати, що в нашій державі вагома частка списаних на витрати виробництва матеріальних цінностей розкрадається чи насправді використовується на виробництво тіншової продукції, яку підприємство не обліковує, але реалізує на тіншовому ринку й отримує тіншові доходи й за яку не платить ніяких податків, зборів. Якщо вдасться створити в Україні єдину інформаційну загальнодержавну (міжгалузеву) базу норм і нормативів, то на її основі можна буде розвивати галузеві й відомчі норми та нормативи [1].

Отже, незважаючи на значну увагу, яка приділяється з боку держави та науковців питанням, пов'язаним з обліком доходів підприємства, можна стверджувати, що чинна в Україні система обліку доходів є недосконалою і потребує реформування. Пріоритетними напрямками для цього є внесення змін і поправок до нормативно-правової бази, ефективне впровадження в облік новітніх технологій електронної обробки даних, міжнародне співробітництво в галузі бухгалтерського обліку.

Список літератури

1. Войтенко Т. Визнання доходу за МСФЗ 15: ключові моменти / Т. Войтенко // Податки & Бухоблік 2019. № 91. – URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2019/november/issue-91/article-105334.html>

2. Дудаш І. І. Удосконалення обліку доходів, витрат та фінансових результатів діяльності підприємства / І. І. Дудаш, Й. Я. Даньків // Облік, аналіз, аудит і оподаткування в умовах глобалізації економіки: Збірник наукових статей випускників з фаху «Облік і оподаткування». 2018. №8. С. 68-74.

3. Меліхова Т. О. Удосконалення обліку доходів від реалізації товарів, як інструмент ефективного управління підприємством / Т. О. Меліхова, Н. С. Чакалова, К. А. Мисливка // Ефективна економіка. 2019. №2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6888>

4. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІКИ,
ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ І ПРАВА**

**Збірник тез доповідей Міжнародної
науково-практичної конференції
частина 1
(3 лютого 2022 р.)**

Українською, англійською та російською мовами

Відповідальний за випуск: Загородний І. Д.

Технічний редактор: Нестеренко В. О.

Художній редактор: Михайленко К. В.

Коректор: Остаповець Н. М.

Дизайнери й верстальники: Артеменко А. А, Григоренко Л. О.

Підписано до друку 02.02.2022 р. Формат 60x90/16

Папір офсетний. Друк – ризографія. Умовн. друк. арк. 4,6

Гарнітура Times New Roman.

Наклад 500 примірників. Зам. № 16097

Надруковано у ФОП Сидоренко А. В.

Свідоцтво про державну реєстрацію серія В01 № 710364 від 07.01.2007 р.

36000, м. Полтава, вул. Дмитра Коряка, 3

Всі права захищені.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

Редакційна колегія може не поділяти думок авторів.

Офіційний сайт: <http://www.economics.in.ua>

